

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

URŠKA VODIŠEK

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

Specialna športna vzgoja
Elementarna športna vzgoja

MODEL DELOVANJA ZASEBNEGA ŠPORTNEGA VRTCA

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA

izr. prof. dr. Mateja Videmšek, prof. šp. vzgoje

RECENZENT

izr. prof. dr. Jože Štihec, prof. šp. vzgoje

KONZULTANT

izr. prof. dr. Damir Karpljuk, prof. šp. vzgoje

Avtorica dela
URŠKA VODIŠEK

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Mateji Videmšek za strokovno vodenje, nasvete in pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Velika zahvala gre moji mami in starim staršem, ki so me vsa leta študija finančno in moralno podpirali in mi stali ob strani.

Ključne besede: zasebni vrtec, predšolska športna vzgoja, ustanovitev zasebnega vrtca, športne vsebine v zasebnem vrtcu.

MODEL DELOVANJA ZASEBNEGA ŠPORTNEGA VRTCA

Urška Vodišek

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2009

Specialna športna vzgoja, elementarna športna vzgoja

Število strani: 89; število preglednic: 2; število slik: 1; število virov: 33;

IZVLEČEK:

Predšolska športna vzgoja ima za otroke izreden pomen. Otrok se med gibanjem oziroma športnim udejstvom ne razvija samo na gibalnem področju, ampak tudi na vseh ostalih. Predšolsko obdobje je temelj za razvoj otrokovih gibalnih sposobnosti, otrokov organizem je takrat najbolj dovzeten za vplive iz okolja. Kar otrok v tem občutljivem obdobju ne usvoji na gibalnem področju, kasneje namreč težko nadoknadi.

V večini vrtcev niso dovolj dobri pogoji, da bi se otroci na gibalnem področju lahko dovolj kakovostno in celostno razvijali. Primanjkuje primernih prostorov za športno udejstvom, pestrih pripomočkov in kakovostnih športnih strokovnjakov. Vse to lahko otrokom in njihovim staršem ponudi zasebni vrtec s poudarkom na športu, ki obenem razvija tudi vsa ostala področja otrokovega razvoja, ne zanemara pa pomembnosti gibalnega razvoja.

V diplomskem delu smo prikazali pogoje za ustanovitev zasebnega vrtca.

Opredelili smo pomembnost predšolske športne vzgoje za otroke, ustrezne pogoje za kakovostno udejanjanje predšolske športne vzgoje: kadrovske zasedbe, športne prostore in pripomočke, športne vsebine, metode dela.

Key words: private kindergarden, pre-school physical education, how to establish private kindergarden, nursery sport activities

WORKING MODEL OF A PRIVATE SPORT KINDERGARTEN

Urška Vodišek

University of Ljubljana, Faculty of sport, 2009

Special physical education, elementary physical education

Number of pages: 89; number of tables: 2; number of pictures: 1; number of sources: 33;

ABSTRACT

Preschool physical education is of special significance for children. When being physically active or being involved in a sport activity, a child does not only evolve in the area of motion, but on all the rest, as well. Preschool development is a foundation for development of child's motor skills as the child's organism is most flexible for outer influences at that time. The skills that remain unconquered in this sensitive era will prove to be much harder to learn later on.

Most kindergardens do not have conditions, good enough for the children to have a quality and overall involvement. There is lack of room for sports activity, variegated equipment and quality sports experts. All this can be presented to children and their parents by a private kindergarden with an emphasis on sports, which evolves all other aspects of a child's development, but does not neglect the importance of developing motor skills.

We tried to show conditions to establish a private kindergarden and the importance of preschool physical education for children, adequate conditions for quality implementation of preschool physical education: staff, sports areas and equipment, sports contents, methods of work.

KAZALO

1.	UVOD	9
2.	PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA	12
2.1	Celostni razvoj predšolskega otroka.....	12
2.2	Pomembnost predšolske športne vzgoje za otroke.....	12
2.2.1	Pomen igre za otroka	14
2.3	Strokovno usposobljen vzgojitelj ali profesor športne vzgoje	15
2.4	Športna igralnica in oprema v vrtcih in njen pomen	17
2.5	Prednosti zasebnega vrtca.....	19
2.6	Izobraževanje v Sloveniji.....	21
2.6.1	Zasebni vrtci v državah EU	21
2.6.2	Zasebni vrtci v Sloveniji	22
2.7	Opredelitev zasebnih vrtcev.....	24
2.7.1	Delitev zasebnih vrtcev	24
2.8	Zakonska določila za ustanavljanje zasebnih vrtcev	25
2.8.1	Predpisani pogoji za ustanovitev	25
2.8.2	Pogoji za začetek opravljanja dejavnosti vzgoje in izobraževanja ...	25
2.8.2.1	<i>Kdo lahko ustanovi zasebni vrtec</i>	26
2.8.2.2	<i>Začetek opravljanja dejavnosti</i>	26
2.8.2.3	<i>Ime vrtca</i>	27
2.8.2.4	<i>Kadrovski pogoji</i>	28
2.8.3	Ostala priporočila.....	29
2.8.3.1	<i>Načela pri uvajanju zasebnih vrtcev</i>	29
2.8.3.2	<i>Glavni cilji pri ustanavljanju zasebnih vrtcev</i>	29
2.9	Pogoji za financiranje zasebnega vrtca	30
2.9.1	Subvencije iz javnih sredstev.....	30
2.9.2	Plačilo staršev	31
	<i>Pravilnik o zagotavljanju sredstev iz državnega proračuna vrtcem za namen sofinanciranja plačil staršev</i>	31
2.9.3	Plače vzgojiteljev	33
2.9.4	Primer plačil dveh subvencioniranih in enega nesubvencioniranega zasebnega vrtca.....	33
2.10	Koncesija	34
2.11	Prenehanje dejavnosti	35
2.12	Nadzor nad delovanjem zasebnega vrtca	36

2.13	Zakon o vrtcih.....	36
2.14	Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.....	41
2.15	Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca	42
2.16	Kurikulum za vrtce	44
3.	CILJI	45
4.	METODE DELA	46
5.	ŠPORT PREDŠOLSKIH OTROK	47
5.1	Športne vsebine v zasebnem vrtcu	47
5.2	Medpodročno povezovanje ali povezovanje športne vzgoje z drugimi področji dejavnosti	73
5.3	Športni pripomočki in igrala v zasebnem športnem vrtcu	77
5.4	Opremljenost zunanjih površin.....	80
5.5	Velikost in opremljenost športne igralnice	81
5.6	Oblike športnih dejavnosti v zasebnem vrtcu	81
5.7	Metode dela pri predšolski športni vzgoji.....	82
5.8	Oblike dela pri predšolski športni vzgoji	83
5.9	Popestritev športno/gibalnih dejavnosti	83
5.10	Ustrezni kadrovske pogoji v zasebnem vrtcu.....	83
6.	SKLEP	85
7.	LITERATURA	87

1. UVOD

Predšolsko vzgojo v vrtcih izvajajo javni in zasebni vrtci. V vrtce se vključujejo otroci od enega leta starosti do vstopa v šolo. Predšolska vzgoja ni obvezna, zato je zagotavljanje predšolske vzgoje ena izmed temeljnih nalog občine: ustanavljanje in financiranje. Naloge oziroma namen predšolske vzgoje je predvsem pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kakovosti življenja družin in otrok ter ustvarjanje možnosti za otrokov celostni razvoj (Zakon o vrtcih, 2005).

Javni vrtec financira občina, zato se mora v celoti držati javno veljavnega programa – Kurikuluma za vrtce. Zasebnemu vrtcu lahko občina podeli koncesijo, če so zanj potrebe v občini. Tak vrtec mora delovati po enakem programu kot javni. Zasebni vrtec, ki nima koncesije, lahko pod določenimi pogoji pridobi pravico do financiranja iz proračunov lokalnih skupnosti. Program zasebnega vrtca določi ustanovitelj vrtca, pri čemer se lahko odloči tudi za program javnih vrtcev, vendar to ni obvezno. Pri takem zasebnem vrtcu je zato smiselno izkoristiti možnost lastnega oblikovanja programa s poudarkom na športu.

V vseh primerih starši plačajo svoj prispevek za vrtec, zato je pomembno, kam vpišejo svojega otroka in kaj jim vrtec lahko ponudi. Otrok v vrtcu ni samo zato, da se varuje, ampak tudi in predvsem zato, da se razvija. Pri tem je pomembno tudi dejstvo, da veliko staršev nima časa, da bi se sami ukvarjali z otrokom ali pa ga vozili na popoldanske interesne dejavnosti (ki jih je treba ponavadi še dodatno plačati), zato je kakovost vrtca še toliko bolj pomembna.

Trenutno je v Sloveniji 24 zasebnih in 787 javnih vrtcev (podatek za leto 2007). Število zasebnih vrtcev iz leta v leto narašča (Statistični urad RS, 2008).

Danes otroci v večini vrtcev nimajo dovolj možnosti za gibanje. V vrtcih, kjer so igralnice majhne, v njih pa veliko otrok, njihova potreba po gibanju ni zadovoljena, posledice se tako kažejo kot nemirnost, neprimerno vedenje ali celo agresivnost (Videmšek in Visinski, 2001).

Ugotovili smo, da pogosto prihaja do odklonilnega odnosa do športa - predvsem pri vzgojiteljicah v vrtcih in pri nekaterih učiteljicah nižje stopnje, kar gre na veliko škodo otrok, saj otroci na področju razvijanja motorike in gibalnih znanj ne more nikoli več (oziroma v manjši meri) usvojiti gibanja tako preprosto (skozi igro) in natančno. Večina vzgojiteljic se izgovarja na neprimerne prostorske razmere, česar pa ne bi smeli imeti za izgovor, saj se da veliko gibalnih dejavnosti otrok izvajati tudi na manjši površini.

Kurikulum za vrtce vsebuje naslednja področja dejavnosti: gibanje, jezik, umetnost, družba, narava in matematika. Razumljivo je, da je pomembno pri otroku razvijati vsa naštetá področja. V otrokovem razvoju so t.i. kritična obdobja, to so obdobja, v katerem se otrok nekaj najlažje nauči ali pridobi določeno spretnost na najbolj učinkovit način. To lahko razumemo tako, da če otrok v nekem kritičnem obdobju ne bo deležen novih gibalnih znanj, jih bo kasneje težko ali pa sploh ne bo mogel nadoknaditi oziroma usvojiti.

Petletnega otroka lažje naučimo prevala naprej kot pa dvanajstletnika. Veliko otrok zna ob vstopu v šolo že seštévati in odštévati, se podpisati ali celo pisati, vedo vse o živalih v gozdu, ne zmorejo pa pravilno teči ali viseti na veji, kaj šele narediti (pravilno) prevala. Pravijo, da je otrok kot nepopisan list papirja, zato je ravno v njegovih najbolj občutljivih in dojemljivih letih pomembno, kaj »nanj napišemo«. Če mu od rojstva na zabaven in naraven način privzgajamo vrednote, je njegova vrednota lahko tudi šport, ki ga bo z veseljem in v korist svojemu zdravju in celotni družbi gojil celo življenje.

V predšolskem obdobju so posamezna področja otrokovega razvoja tesno povezana. Ta področja so: telesno, gibalno, spoznavno, čustveno in socialno področje. Otrokovo doživljanje in dojemanje sveta temelji na informacijah, ki izvirajo iz njegovega telesa, zaznavanja okolja in izkušenj, ki jih pridobi z gibalnimi dejavnostmi ter gibalno ustvarjalnostjo v različnih situacijah (Robi Kroflič idr., 2001). Pravilen telesni in gibalni razvoj otroka je torej pogoj za kakovosten nadaljnji razvoj na njegovih intelektualnih področjih razvoja. Iz tega vidika je torej pomembna umestitev športa v vrtce, kar je na žalost dostikrat pogojeno z znanjem ali željami vzgojiteljic v vrtcu in s prostorskimi zmožnostmi vrtca, ki ga otrok obiskuje.

Predšolsko vzgojo je treba razumeti kot pomembno za predšolskega otroka – potrebna je namreč »izraba« vsakega razvojnega obdobja takega, kot je in ne kot pripravo na neko naslednjo stopnjo vzgoje in izobraževanja (Kurikulum za vrtce, 1999).

Razmere za delo in življenje otrok v vrtcih je nedvomno treba izboljšati, predvsem z vidika predšolske športne vzgoje. V pravilnikih in normativih je nujno predvideti športne igralnice, ki so do sedaj še vedno prej izjema kot pravilo. Treba je izkoristiti in preurediti že obstoječe prostore v vrtcih ter poskrbeti za ustrezne športne pripomočke in igrala tudi na zunanjih površinah. Te naj bodo urejene tako, da bodo v ugodnih vremenskih razmerah primerne za izvajanje gibalnih dejavnosti, varne in za otroka vabljive (Videmšek in Visinski, 2001).

Kako se bo otrok razvijal, torej ni odvisno samo od otrokovih predispozicij, ampak tudi od kakovosti podanih znanj. Kako so znanja podana, je odvisno predvsem od

znanja in sposobnosti kadra, ki je zaposlen v vrtcu (ponavadi vzgojiteljic, redko profesorjev športne vzgoje). Športne dejavnosti, primerne za predšolske otroke, so v vrtcih dokaj zapostavljene oziroma jih vzgojiteljice redkeje izvajajo, zato bi bilo smiselno staršem ponuditi možnost izbire z dodatnimi programi, tudi z zasebnim športnim vrtcem.

2. PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA

2.1 Celostni razvoj predšolskega otroka

V predšolskem obdobju se otrok razvija kot celota. Posamezna področja otrokovega razvoja – zaznavno, gibalno, spoznavno, čustveno in socialno – so v tem obdobju tesno povezana. Raziskave mnogih avtorjev potrjujejo dejstvo, da gibalni razvoj pospešuje psihičnega in obratno. Otrok prihaja z gibanjem do novih izkušenj, razvija podobo o sebi, se potrjuje in vrašča v okolje, s tem pa razvija ustrezno raven gibalnih sposobnosti (Ketiš in Marjanovič – Umek, 1991).

Potrebi po gibanju in igri sta primarni otrokovi potrebi. Z gibanjem telesa zaznava okolico, prostor, čas in predvsem samega sebe. Ko začne otrok obvladovati svoje roke, noge in trup, počasi začenja čutiti veselje, varnost, ugodje, počuti se dobro, pridobi samozaupanje in samozavest. Za ohranjanje in razvijanje teh sposobnosti in lastnosti smo v prvi vrsti odgovorni odrasli: starši, vzgojitelji, učitelji in vsi tisti, ki se kakorkoli ukvarjamo s predšolskimi otroki, jih lahko spodbujamo h gibanju, jim omogočimo kakovostno športno vzgojo in tako pozitivno vplivamo na njihov celostni razvoj (Videmšek, 2003).

Otrokovo doživljanje in dojemanje sveta temelji na informacijah, ki izvirajo iz njegovega telesa, zaznavanja okolja in izkušenj, ki jih pridobi z gibalnimi dejavnostmi ter gibalno ustvarjalnostjo v različnih situacijah. Gibalni razvoj je v razvoju človekovih funkcij v ospredju predvsem v prvih letih življenja. Razvoj poteka od naravnih oblik gibanja do zelo celostnih in skladno zahtevnejših športnih dejavnosti. Udejanja se v interakciji med zorenjem, učenjem in posameznikovo lastno voljo do aktivnosti (Marjanovič Umek idr., 2008).

Za kakovosten in celosten razvoj otroka je torej smiselno in potrebno izvajati različne športne aktivnosti, prilagojene starosti otroka.

2.2 Pomembnost predšolske športne vzgoje za otroke

Po mnenju avtoric Videmšek in Jovan (2002) otroci še vedno nimajo dovolj možnosti za vsakodnevno gibanje. Posledice pomanjkanja aktivnosti so lahko nemirnost, neprimerno vedenje ali celo agresivnost.

Vsak, ki dela z otroki na področju gibanja, se mora zavedati pomembnosti poznavanja motoričnega napredovanja otrok in usvajanja gibalnih znanj. Vsaka

zamujena priložnost na tem področju se kasneje težko nadoknadi. Z drugimi besedami, otroci bi morali vsako priložnost izkoristiti za gibanje (Wetton, 1997).

Predšolsko obdobje je temelj gibalnega razvoja, otrokov organizem je namreč takrat najbolj dojemljiv in izpostavljen vplivom okolja. Zato so ustrezne gibalne dejavnosti predvsem v predšolskem obdobju ključnega pomena za otrokov gibalni in funkcionalni razvoj, poleg tega vplivajo tudi na otrokove spoznavne, socialne ter čustvene sposobnosti in lastnosti (Videmšek, Berdajs in Karpljuk, 2003).

Gibalna aktivnost pozitivno vpliva na človeški organizem, še posebej v zgodnjem otroštvu. Gibalni razvoj je rezultat zorenja in učenja otrok (Pišot in Jelovčan, 2006).

Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih otrokovega življenja in poteka od elementarnih, preprostih oblik gibanja do sestavljenih in vedno zahtevnejših športnih dejavnosti. Če otroci ne usvojijo pravočasno vseh sposobnosti in lastnosti, ki bi jih lahko, jih kasneje zelo težko ali pa sploh ne razvijejo. V predšolskem obdobju se namreč gradijo temelji zdrave telesne konstitucije in pozitivnega dožemanja športa. Vključevanje otrok v različne oblike športnih dejavnosti ima pomembno vlogo pri razvijanju čuta do drugih otrok (začne se proces socializacije) in pri emocionalnem razvoju (Videmšek, 2003).

Cilji predšolske vzgoje (Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991) so:

- vzgojno-izobraževalni,
- razvojno-zdravstveni,
- sprostilno-razvedrilni.

Širši cilji so optimalen razvoj gibalnih sposobnosti, sistematično posredovanje gibalnih znanj in veščin, z ustreznimi vsebinami in oblikami gibalne vzgoje spodbuditi otrokovo ustvarjalnost in omogočiti razvoj njegovih sposobnosti, sistematičen vpliv na zdravje otrok, razvijanje osnovnih higienskih navad in navajanje na zdrav način življenja, ponuditi otroku možnost igre, sprostitve in veselja.

Cilji za področje dejavnosti »GIBANJE«, opredeljeni v Kurikulumu za vrtce (1999) so razdeljeni v tri sklope:

- z vidika razvoja gibalnih sposobnosti,
- z vidika usvajanja različnih znanj
- in čustveno-socialni cilji.

Globalni cilji predšolske vzgoje (za področje »GIBANJE«), opredeljeni v Kurikulumu za vrtce (1999) so naslednji:

- Omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok.
- Zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju.
- Pridobivanje zaupanja v svoje telo in gibalne sposobnosti.
- Omogočanje otrokom, da spoznajo svoje gibalne sposobnosti.
- Usvajanje osnovnih gibalnih konceptov.
- Razvijanje gibalnih sposobnosti.
- Postopno spoznavanje in usvajanje osnovnih prvin različnih športnih zvrsti.
- Spoznavanje pomena sodelovanja ter spoštovanja in upoštevanja različnosti.

Otroku je potrebno omogočiti vsakodnevno ustrezno gibalno dejavnost; bodisi v integraciji z ostalimi vzgojnimi področji (medpodročno povezovanje) ali v specifičnih vrstah gibalne dejavnosti (Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991).

Športna vzgoja se vključuje v celostni proces vzgoje predšolskega otroka, zato se smotri tega področja pogostokrat prepletajo s smotri drugih vzgojnih področij predšolske vzgoje (Kosec in Mramor, 1991).

Zavedati se moramo, da je zgodnja usmerjenost otrok v gibanje in raznovrstne aktivnosti, skupaj s starši, osnova za kasnejše ukvarjanje s športom. Otrok že zelo zgodaj privzame navade svojih staršev in se jih drži, tudi ko odraste (Videmšek in Jovan, 2002).

2.2.1 Pomen igre za otroka

Splošno se pojem igra nanaša na vsako aktivnost, ki se je loti posameznik zaradi nekega zadovoljstva, ne glede na končni rezultat te aktivnosti. Edini motiv za igro je zadovoljstvo, ki ga otrok pri tem doživlja, brez kakršnekoli prisile v igro. Pri vsakem starostnem obdobju ima igra drugačen pomen oziroma smisel. Število igráč v prvih treh letih življenja narašča, nato pa začne upadati. Starejši otrok se lahko dlje ukvarja z eno samo igráčo. S starostjo začne čas igranja postopno padati, za otroka postanejo zanimivejše druge reči. Igra s starostjo postaja vedno bolj formalna, spontanost začne izginjati in telesna aktivnost, ki je pri igri otrok do tretjega leta starosti še bistvena, z leti upada (Videmšek in Jovan, 2002).

Igra pomeni otroku veliko več kot le ukvarjanje z igráčo oziroma drugim pripomočkom. Malček mimogrede v svoji domišljiji spremeni določen predmet in mu podeli drugo funkcionalnost. Igra, igráče in drugi pripomočki sodijo med pomembne elemente socializacije otroka in njegovega sprejemanja ter prilagajanja okolju, v katerem je. Igra je nedvomno nujen, nepogrešljiv element zgodnjega in poznega

otročstva ter tudi vseh drugih življenjskih obdobj. Z igro človek izraža in ohranja otroško dušo, ki je pogoj za radostno življenje (Videmšek, Berdajs in Karpljuk, 2003).

Igra je ena izmed osnovnih vsebin otrokovega življenja. V prvih letih otrokovega življenja je glavna dejavnost in nenadomestljiva potreba. Otrok za svojo igro vedno potrebuje čas, prostor in včasih vzpodbudo (Kosec in Mramor, 1991).

Odnos otroka do sveta v obdobju zgodnjega otroštva in tudi kasneje se najbolj naravno razvija skozi igro (Pišot in Jelovčan, 2006).

Po mnenju avtorjev Doherty in Bailey (2003) vsak otrok nujno potrebuje:

- prostor, kjer se lahko igra,
- stvari ali ljudi, s katerimi se lahko igra,
- in čas za igro.

2.3 Strokovno usposobljen vzgojitelj ali profesor športne vzgoje

Preučevanje športnih dejavnosti predšolskih otrok v Sloveniji je pokazalo, da je v slovenskih vrtcih premalo strokovno organizirane in vodene športne vadbe. Nedvomno bi bilo potrebno, da bi športno vzgojo predšolskih otrok organizirali in vodili strokovno izobraženi pedagogi v sodelovanju z vzgojitelji. Glede na dokazano medsebojno povezanost in soodvisnost med kognitivnim, gibalnim, emocionalnim in socialnim razvojem bi morala biti vloga športnega pedagoga odgovorna družbena funkcija. S pomočjo ustrezno izbranih in strokovno vodenih gibalnih dejavnosti otroci namreč lahko razvijajo ne samo svoje gibalne sposobnosti in znanja, temveč tudi spoznavne, čustvene in socialne sposobnosti ter lastnosti (Videmšek in Visinski, 2001).

Glede na pomen, ki ga ima gibanje v otrokovem razvoju, je že v rani mladosti nujno ustvariti pozitiven odnos do gibalne dejavnosti. V tem procesu ima pomembno vlogo strokovno usposobljen vzgojitelj (Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991).

Pravilno organizirana in strokovno usmerjena športna vzgoja omogoča uresničevanje ravnotežja med različnimi vidiki otrokovega telesnega in duševnega razvoja (Videmšek in Visinski, 2001).

Pomembno je, da vzgojitelji predšolskih otrok vedo, kaj naj posredujejo in kako naj ravnajo z otroki, kadar le-ti telovadijo in se športno igrajo (Kosec in Mramor, 1991).

Predšolsko športno vzgojo večinoma vodijo vzgojiteljice (Logsdon, 1997, v Videmšek, Štihec in Karpljuk, 2008). Njihovo znanje pa je bolj splošno kot specifično, zato je težko pričakovati uspešno in učinkovito vodeno uro (Videmšek, Štihec in Karpljuk, 2008).

V javnem vrtcu je lahko zaposlen profesor športne vzgoje, če občina zanj najde dodatna finančna sredstva, se pravi, če ga financira. To je ponavadi bolj izjema kot pravilo. V zasebnem vrtcu pa bi športni pedagog lahko prevzel vsa področja povezana z gibanjem in športom otrok v predšolskem obdobju.

Z raziskavo, ki so jo izvedli Videmšek, Štihec, Karpljuk in Meško (2008), so želeli dokazati vpliv vodene vadbe (testiranje petih motoričnih testov) na 5 in pol letnike, če vadbo vodi vzgojiteljica ali če vadbo vodi študent/-ka Fakultete za šport skupaj z vzgojiteljico. V obeh primerih so otroci dosegli napredek, vendar je bil napredek opaznejši pri skupini, ki jo je vodila študentka Fakultete za šport skupaj z vzgojiteljico. Cone, Werner, Cone in Woods (1998, v Videmšek, Štihec in Karpljuk, 2008) poudarjajo, da je za otrokov zgodnji razvoj pomembna profesionalno organizirana in vodena vadba. Enako poudarja Battelino (1996, v Videmšek, Štihec in Karpljuk, 2008) in dodaja, da je vadba, ki jo vodijo vzgojiteljice, manj učinkovita, kot vadba, ki jo vodijo športni pedagogi.

V rokah dobrega učitelja postane igra odlično vzgojno sredstvo. V njej lahko spozna in usmerja otrokovo osebnost bolj kot pri katerikoli drugi dejavnosti. Ni boljše priložnosti za vzgojo, kot je igra – v njej otrok sam najde razloge za sodelovanje in vključevanje v igralno skupino, ob pravilnem vodstvu pa se navadi tudi podrežati lastne interese interesom svoje skupine, spoštovati pravila igre, kulturno prenašati poraz in zmago (Videmšek, Berdajs in Karpljuk, 2003).

Vzgojiteljice in športni pedagogi, ki ponekod že skrbijo za program športne vzgoje v vrtcu, naj bi otroku nudili razmere, v kakršnih bo lahko uresničeval svoje temeljne pravice, ki izhajajo iz njegovih potreb (Videmšek in Visinski, 2001).

V Kurikulumu za vrtce so cilji področja »Gibanje« dobro opredeljeni, vendar je velikokrat problem, da se cilji ne uresničujejo iz različnih razlogov. Skozi delo in pogovor z vzgojiteljicami v vrtcih je moč sklepati, da je prvi in najpogostejši razlog odklonilen odnos do športa pri vzgojiteljicah, drugi pa prostorska stiska v vrtcih. Ta dva razloga sta velikokrat povezana, tako da drugi problem rodi prvega. Vendar bi se dalo določena gibanja izvajati tudi v manjših prostorih in ob lepem vremenu zunaj, na prostem.

Poleg ustreznih strokovnih programov lahko k bolj kakovostni predšolski športni vzgoji v veliki meri prispevamo tudi s primernim izborom športnih pripomočkov in igral ter z ustreznim prostorom (Videmšek in Visinski, 2001).

Isti avtorici navajata, kaj naj bi bile naloge športnega pedagoga v vrtcu:

- V sodelovanju z vzgojitelji bi pripravil letni načrt za posamezno skupino otrok (v javnih vrtcih glede na Kurikulum za vrtce, letni delovni načrt ter glede na sposobnosti, znanja, značilnosti in posebnosti otrok). Pri načrtovanju bi sodeloval s starši in strokovnjaki iz drugih področij (psiholog, zdravnik).
- Skupaj z vzgojiteljem bi vodil določeno število ur športne vzgoje v skupinah obeh starostnih obdobjih (tudi v skupinah otrok prvega starostnega obdobja – od enega do treh let, ki so žal še vedno najbolj zapostavljeni).
- Vzgojiteljem bi pomagal pri izvajanju športnega programa Zlati sonček. Iskal bi najugodnejše možnosti za izvedbo dejavnosti, ki jih ni mogoče izvesti v vrtcu. Dogovarjal bi se za sodelovanje s športnimi društvi, organiziral najem športnih igralnic, strokovno ustreznih in cenovno ugodnih tečajev, letovanj, zimovanj itn.
- Organiziral bi skupne akcije: kros, planinske izlete, športne dopoldneve in popoldneve, orientacijske izlete, nastope itn.
- Starše bi ozaveščal o gibalnem razvoju njihovih otrok in o pomenu ustreznih gibalnih dejavnosti na otrokov celostni razvoj.
- Program športnovzgojnih dejavnosti bi udeleževal tako, da bi vsi otroci pri tem doživljali kar najbolj prijetne občutke ter da bi optimalno prispeval k njihovem razvoju.

2.4 Športna igralnica in oprema v vrtcih in njen pomen

Znanstveni izsledki in praktična spoznanja so pokazali, da imajo didaktični športni pripomočki in igrala velik vpliv na razvoj otrokovih gibalnih sposobnosti, osnovnih gibalnih konceptov in usvajanje osnovnih elementov različnih športnih zvrsti. Zato je smiselno, da sodobnim pripomočkom posvetimo veliko pozornosti. Pripomočki naj bodo takšni, da jih podpira proces (vsebine, metodični postopki ...), da motivira otroke in športnega pedagoga, da se vključuje v okolje, da prispeva k zagnanosti športnega pedagoga in omogoča inovativno ravnanje (Flisek, 2000, v Videmšek in Jovan, 2002).

Za otrokov gibalni razvoj in doseganje zelenih ciljev pri predšolski športni vzgoji je zelo pomembna ustrezna izbira športnih pripomočkov in igral. Vendar sam nakup opreme še ne zagotavlja zelenega rezultata. Poznati moramo način uporabe igral in športnih pripomočkov ter cilje, ki jih želimo doseči. Avtorici sta zaradi posebnosti v

otrokovem gibalnem, spoznavnem, čustvenem in socialnem razvoju športne pripomočke, igrala in primerne dejavnosti opredelili za vsako starostno obdobje posebej, in sicer od 1. do 3. leta ter od 3. do 6. leta (Videmšek in Jovan, 2002).

Videmšek in Jovan (2002) menita, da je nujno potrebno razmere spremeniti na bolje, saj so športne igralnice še vedno bolj izjema kot pravilo. Treba je izkoristiti in preurediti že obstoječe prostore, urediti zunanja igrišča in igralno ploščad ter poskrbeti za ustrezne pripomočke in igrala. Ti morajo biti primerni za izvajanje različnih gibalnih nalog, varni in privlačni za otroke.

Za zagotavljanje vsakodnevnih gibalnih dejavnosti vrtec potrebuje ustrezne prostore in opremo, rekvizite, ki so ustrezno prilagojeni predšolskim otrokom v posameznih starostnih skupinah, ter urejene zunanje površine z igrali. Žal vrtci pogostokrat nimajo ustreznih večnamenskih prostorov, kaj šele specializiranega prostora za športno dejavnost. Le ena tretjina (podatki za leto 1991) naših vrtcev ima večnamenski prostor, kjer skupine, predvsem otroci pred vstopom v šolo, izvajajo usmerjeno športno vzgojo. Ti prostori so marsikje neustrezni, premajhni in prenapolnjeni z rekviziti. Vrtci potrebujejo večnamenski prostor oziroma manjšo telovadnico, namenjeno eni vadbeni skupini otrok, s prostorom za shranjevanje opreme (Zavod Republike Slovenije za šport, 1991).

Športni pripomočki in igrala so eden od pomembnih dejavnikov za kakovostno izvajanje gibalnih dejavnosti. Na slovenskem trgu je pestra izbira športnih pripomočkov in igral. Pri nakupu le-teh je potrebno vedeti, iz kakšnega materiala so, kakšno varnost zagotavljajo in kako jih je treba uporabljati, da bodo doseženi želeni cilji. Uporabljamo jih za razvijanje gibalnih sposobnosti, pri učenju osnovnih gibalnih korakov in za usvajanje kompleksnejših športnih znanj. Športni pripomočki in igrala naj bodo kakovostni s količinskega in vsebinskega vidika. Vsebujejo naj elemente pripomočkov za športno vzgojo v predšolskem obdobju, imajo naj tudi lastnosti igrač (Videmšek in Jovan, 2002).

Z uporabo športnih pripomočkov in igral otroke učimo samostojnega iskanja lastnih rešitev gibalnih nalog. Brez njih je vadba lahko zelo suhoparna, zato je potrebno otroke še dodatno motivirati. Sodobni športni pripomočki in igrala so za kakovostno izvajanje športne vzgoje nedvomno potrebni, pomenijo tudi popestritev, brez katere si vadbo s predšolskimi otroki težko predstavljamo (Videmšek in Jovan, 2002).

Teorija celovite vključenosti (Flisek, 2000, v Videmšek in Jovan, 2002), ki je nastala na osnovi teorije uspešnosti, modela sodobnih izdelkov za šport, teorije inoviranja in razvojno-raziskovalnega dela na področju didaktičnih pripomočkov za potrebe vseh pojavnih oblik športa, temelji na spoznanju, da so za učinkovito in kakovostno poučevanje v športu poleg kakovostnih izdelkov oziroma pripomočkov in igral ter

temu primernega procesa poučevanja odločujoče pomembni tudi drugi dejavniki. Pomeni celovito obravnavanje poučevanja športa in vključuje temeljne elemente (Videmšek in Jovan, 2002):

- sodobni, kakovostni didaktični pripomočki in športna oprema (30%),
- kakovostni učni proces (25%),
- motivacija učenca (15%),
- znanje in izkušnje učitelja (10%),
- stimulatивно okolje (8%),
- zagnanost in predanost učitelja (6%),
- inovativno ravnanje učitelja (6%).

Vrtci, ki imajo ugodne razmere (svojo športno igralnico, primerno opremljeno, in urejeno zunanje igrišče ...) in strokovne sodelavce, lahko izvajajo kakovostne in vsebinsko bogate programe za športnovzgojne dejavnosti. Seveda pa so v gibalnem pogledu zelo zapostavljeni otroci iz urbanih okolij, kjer nimajo ustreznih večnamenskih prostorov in športnih igralnic ter primernega zunanjega igrišča (Videmšek in Visinski, 2001).

Športni pripomočki in igrala naj bodo kakovostni s količinskega in vsebinskega vidika. Vsebujejo naj predvsem elemente pripomočkov za športno vzgojo v predšolskem obdobju, seveda pa morajo imeti tudi lastnosti igrač (Videmšek in Pišot, 2007).

Večina javnih vrtcev ima neprimerne ali premajhne prostore za predšolsko športno vzgojo in malo pripomočkov. Zasebni vrtec s poudarkom na športu lahko ponudi boljše pogoje za kakovostno udejanjenje predšolske športne vzgoje.

2.5 Prednosti zasebnega vrtca

Dejavnost predšolske vzgoje in varstva ni naravni monopol. Tudi ni moč upravičiti tega, da si je prav država prisvojila monopol pri izvajanju vzgojno-varstvenih storitev, saj je očitno, da je povsod, kjer je to storila iz ideoloških razlogov, na bolj ali manj neučinkovit način ponujala ne povsem ustrezne storitve. Široko razširjeno je mnenje, da je nejavni sektor bolj motiviran za doseganje učinkovitosti kot javni, saj javnega zavoda ne skrbi bankrot, pogosto pa tudi ne konkurenca. Nekateri menijo, da izvira neučinkovitost monopolnega javnega sektorja bolj iz njegove izolacije iz konkurenčnega okolja kot iz javnega lastništva (Beltram idr., 1993).

Ker le vsebinsko bogato okolje spodbuja otrokov gibalni, zaznavni in spoznavni razvoj, je potrebno vzgojno-izobraževalnemu delu v vrtcih posvetiti posebno pozornost. Potrebno je ustrezno rešiti vsebinske, kadrovske, normativne in

materialne probleme, da bo okolje, v katerem preživlja otrok svoja najzgodnejša leta, spodbudno za njegov razvoj (Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991).

Zasebni vrtec lahko ponudi program, ki je drugačen od programa v javnih vrtcih in ki bi omogočil zasebno iniciativo posameznikom in skupinam posameznikov (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

Pravica staršev do izbire vrste izobrazbe za svoje otroke – to omogoča splošna deklaracija o človekovih pravicah (26. in 29. člen) pa tudi mednarodni sporazumi, ki našo državo posredno ali neposredno zavezujejo k ureditvi položaja zasebnih vrtcev (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

Raziskava imenovana Delphy študija, izvedena leta 1991, je pokazala opredelitev vprašanih do alternativnih opisov lastnosti predšolske vzgoje in varstva, ki je pokazala, da je pri zasebnem varstvu (storitvi) po mnenju anketiranih možno merjenje količine in kakovosti zasebne storitve, učinkovitosti izvajalca, odločitev o uporabi storitve, izbira količine in kakovosti in da dostopnost storitev (mrežo izvajalcev) regulira tržni mehanizem in ne politični proces (Beltram idr., 1993).

Beltram idr. tudi poudarjajo, da bi pri zasebnem delu težko prišlo do slabše kakovosti, kot v javnih vrtcih, saj je ta del predšolskega izobraževanja tako nedobičkonosen, da so razlogi za ustanovitev vse prej kot dobiček. Bi pa zasebni vrtci postali konkurenca javnim, kar bi posledično lahko dvignilo kakovost storitev na tem področju.

Kapetanović (2008) je v enem od svojih intervjujev povprašala lastnico in idejno vodjo zasebnega vrtca Pingvin Tadejo Gomol, katere so, po njenem mnenju, najpomembnejše prednosti njihovega zasebnega vrtca. Tako Gomoleva poudarja, da največjo prednost zasebnega vrtca vidi v majhnih skupinah. V njihovih skupinah je največ po 15 otrok, medtem ko jih je v državnih vrtcih po normativih kar 22. V njihovo ceno (ki je resda nekoliko višja) so vštete tudi vse dodatne dejavnosti - od športnih, glasbenih in plesnih, vse do vsakodnevnega učenja angleškega jezika. Poudarja, da je ena izmed prednosti tudi, da imajo na 15 otrok dve vzgojiteljici, v novo odprtem oddelku pri šoli pa so zaposlene kar tri, tako da se triletnikom in štiriletnikom devet ur posvečata po dve vzgojiteljici, kar je v resnici nadstandard.

Zasebni vrtec lahko ponudi drugačno, bolj pestro sestavo kadra in strokovnjake z različnih področij. Tako so lahko zaposleni še športni pedagog, učiteljica glasbe ter učiteljica angleščine, ki lahko skupaj z vzgojiteljicami kakovostneje pripomorejo k celostnemu razvoju predšolskega otroka.

2.6 Izobraževanje v Sloveniji

Ministrstvo za šolstvo in šport (Izobraževanje v Sloveniji, 2008) razlaga izobraževanje in vzgojo v Republiki Sloveniji kot razvit sistem. Na vrhu sistema sta univerzi z doktorskim študijem, začenja pa se s predšolsko vzgojo v javnih in zasebnih vrtcih. Obsega zapleteno organizacijo in financiranje, vrsto učiteljev in drugih strokovnih delavcev, urejeno pa je s sistemskimi zakoni in mnogimi podzakonskimi predpisi.

Pristojnosti in odgovornosti za razvoj in delovanje sistema vzgoje in izobraževanja so razporejene med Ministrstvom za šolstvo in šport, Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, lokalnimi skupnostmi (občinami), strokovnimi sveti, ki jih imenuje Vlada Republike Slovenije, in zavodi, ki so ustanovljeni za razvoj in svetovanje na področju vzgoje in izobraževanja (Zavod RS za šolstvo, Center RS za poklicno izobraževanje, Andragoški center Republike Slovenije, Državni izpitni center).

Cilji vzgoje in izobraževanja so opredeljeni z zakoni in z vzgojnimi in izobraževalnimi programi. Postavljeni so visoko in so primerljivi z drugimi izobraževalnimi sistemi v razvitih državah Evrope in sveta. Da bi lahko uresničevali zahtevne cilje, zakoni predpisujejo visoko izobrazbo za strokovne delavce vrtcev in šol - kot prevladujoči standard, le za manjši del predvideva nižje stopnje izobrazbe. Od vseh vsekakor zahteva pedagoško-andragoško izobrazbo in strokovni izpit.

2.6.1 Zasebni vrtci v državah EU

V državah Evropske unije je razmerje med javnimi in zasebnimi vrtci zelo različno. Internetna stran Education international (<http://www.ei-ie.org>) navaja naslednje deleže zasebnih vrtcev v različnih državah Evropske unije in v ZDA (podatki iz leta 2007):

- Nizozemska 69%,
- Nemčija 54%,
- Belgija 53%,
- Portugalska 49%,
- Norveška 40%,
- Španija 32%,
- Italija 31%,
- Danska 27%,
- Švedska 14%,
- Francija 13%,
- Finska 10%,

- Luksemburg 5%,
- Avstrija 4%,
- Madžarska 3%,
- Slovenija 1%,
- ZDA 40%.

Podatki kažejo, da ustanavljanje zasebnih vrtcev raste. V letu 2006 je bilo zasebnih vrtcev 2,3% (glede na delež javnih), v letu 2008 pa že 2,9% (Statistični urad RS, 2008).

2.6.2 Zasebni vrtci v Sloveniji

Povpraševanje po prostih mestih v vrtcih je iz leta v leto večje; na te razmere se je s povečano ponudbo števila vrtcev ustrezno odzval tudi zasebni sektor. Pred petimi leti je bilo v zasebni lasti 17 vrtcev, vanje pa je bilo vključenih 800 otrok, v šolskem letu 2007/08 je bilo v zasebni lasti že 24 vrtcev, vanje pa je bilo vključenih 1.211 otrok (Statistični urad RS, 2008).

Tabela 1
Število javnih in zasebnih vrtcev in vključenost otrok

	Število vrtcev	Število oddelkov	Število otrok		
			skupaj	1. starostno obdobje	2. starostno obdobje
Skupaj	811	3.644	61.359	16.474	44.885
Javni vrtci	787	3.570	60.148	16.116	44.032
Zasebni vrtci	24	74	1.211	358	853

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tabela 1 prikazuje število javnih in zasebnih vrtcev v Sloveniji in število otrok vključenih v oddelke v različnih starostnih obdobjih.

Slika 1
Zasebni vrtci v Sloveniji po občinah

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tabela 2

Pravnoorganizacijski status zasebnih vrtcev, vključenost otrok in število odklonjenih otrok v letu 2007

Zasebni vrtci v Sloveniji	Število vrtcev	Število oddelkov	Število vseh otrok	Število odklonjenih otrok
Status vrtca - skupaj	24	74	1211	326
Samostojni vrtec brez enot	18	58	920	277
Samostojni vrtec z enotami	-	-	-	-
Vrtec v okviru šole kot organizacijska enota	1	3	43	6
Vrtec v okviru šole kot enota	-	-	-	-
Vrtec v okviru drugega zavoda, gospod. družbe	5	13	248	43

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tabela 2 prikazuje pravnoorganizacijski status zasebnih vrtcev, število vključenih otrok v posamezno enoto zasebnega vrtca in število otrok, ki niso bili sprejeti v vrtec (zaradi prezasedenosti).

2.7 Opredelitev zasebnih vrtcev

Zasebni vrtci so vsi tisti vrtci, ki jih ne ustanovi občina ali država. Dopolnjujejo in bogatijo ponudbo javnih vrtcev ter s tem dajejo večjo možnost izbire oblike vzgajanja predšolskih otrok.

2.7.1 Delitev zasebnih vrtcev

Zasebniki lahko opravljajo dejavnost vzgoje in izobraževanja v okviru vrtca oziroma šole, lahko pa tudi samostojno, če z zakonom ni določeno drugače (ZOFVI, 5. čl.).

2.8 Zakonska določila za ustanavljanje zasebnih vrtcev

2.8.1 Predpisani pogoji za ustanovitev

Za ustanovitev zasebnega vrtca moramo upoštevati zakona, ki urejata predšolsko vzgojo, to sta:

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja in Zakon o vrtcih.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju ZOFVI) ureja pogoje za opravljanje ter določa način upravljanja in financiranja na vseh področjih vzgoje in izobraževanja.

Zakon o vrtcih (v nadaljevanju ZVrt) ureja predšolsko vzgojo, ki poteka v javnih in zasebnih vrtcih (naloge vrtcev, cilji in načela, vrsta možnih programov v vrtcih, financiranje, pogoji za izobrazbo strokovnih delavcev, delovna obveznost vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja, zbiranje in varstvo osebnih podatkov v vrtcu ipd.).

Upoštevati je potrebno tudi tri pravilnike: **Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje** (velja samo za zasebne vrtce s koncesijo), **Pravilnik o zagotavljanju sredstev iz državnega proračuna vrtcem za namen sofinanciranja plačil staršev** in **Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca**.

Večina določil je enaka za zasebne in javne vrtce.

2.8.2 Pogoji za začetek opravljanja dejavnosti vzgoje in izobraževanja

Javni vrtci in šole morajo imeti za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja zagotovljene strokovne delavce, ki imajo predpisano izobrazbo, prostor in opremo, ki jih določi minister oziroma z zakonom pooblaščen zbornica. Zasebni vrtci in šole, ki izvajajo programe po posebnih pedagoških načelih, morajo izpolnjevati predpisane pogoje za prostor v javnem vrtcu oziroma šoli (ZOFVI, 33.čl.), ne pa tudi kadrovskih pogojev.

Zasebni vrtci brez koncesije morajo izpolnjevati minimalne tehnične pogoje glede prostora in opreme in imeti za pričetek uporabno dovoljenje v skladu s Pravilnikom o minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2009).

2.8.2.1 Kdo lahko ustanovi zasebni vrtec

Zasebne vrtce lahko ustanovijo domače in tuje fizične ali pravne osebe, za razliko od javnih vrtcev, ki jih ustanavlja lokalna skupnost oziroma država (ZOFVI, 40. čl.).

Zasebne vrtce lahko ustanavljajo lokalne in cerkvene skupnosti, dobrodelne organizacije, skupine staršev, posamezniki (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

Zasebni vrtec lahko ustanovi domača fizična ali pravna oseba. Ustanovitelj mora zagotoviti pravne, finančne, kadrovske in prostorske pogoje za opravljanje dejavnosti zasebnega vrtca. Vrtci, katerih ustanovitelj ni slovenski državljan; mednarodni vrtci, v katerih potekajo vzgojno-izobraževalni programi v tujem jeziku in po mednarodnih programih, se obravnavajo individualno. Enako velja za vrtce, v katerih poteka vzgojno-izobraževalni program v tujem jeziku in po programu kake druge države, ne glede na to, ali je njihov ustanovitelj slovenski ali tuji državljan (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

Fizična oseba lahko ustanovi zasebni vrtec ali izvaja programe predšolske vzgoje in varstva kot zasebno dejavnost. Zasebni vrtec se lahko ustanovi kot zavod, podjetje ali kakšna druga privatna pravna oseba. Od tega je tudi odvisno, ali se bo ravnal po podjetniški ali kakšni drugi logiki. Ustanovitelj je lahko hkrati tudi izvajalec programov. Predšolsko vzgojo in varstvo kot zasebno dejavnost izvajajo zasebni vzgojitelji in varuške, ki se registrirajo za opravljanje te dejavnosti (Beltram idr., 1993).

2.8.2.2 Začetek opravljanja dejavnosti

Vrtec se kot pravna oseba vpiše v sodni register, nato lahko začne s postopkom vpisa v razvid izvajalcev javno veljavnih programov vzgoje in izobraževanja, ki ga vodi Ministrstvo za šolstvo in šport (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2009).

Predlog za vpis v razvid vloži ustanovitelj zasebnega vrtca pri šolski upravi, na območju katere ima sedež. Ta predlog se vloži na posebnem obrazcu, ki je dosegljiv tudi na spletni strani. Predlogu za vpis je potrebno priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev in o sprejetem vzgojnem oziroma izobraževalnem programu:

- akt o ustanovitvi,
- pravilno izpolnjene obrazce, iz katerih so razvidni podatki o izpolnjevanju predpisanih pogojev glede prostora in opreme (igralnice, oprema itd.),
- uporabno dovoljenje (oboje v skladu s Pravilnikom o normativih in minimalnimi tehničnimi pogoji za prostor in opremo vrtca),

- izjavo, da bo do pričetka izvajanja dejavnosti izpolnjen pogoj, ki se nanaša na zagotovljenost strokovnih delavcev s predpisano izobrazbo.

Iz akta o ustanovitvi mora biti razvidna navedba programa predšolske vzgoje, ki ga bo zasebni vrtec izvajal. Ustanovitelj se lahko odloči, da ne bo izvajal javno veljavnega programa – Kurikuluma za vrtce, ampak da bo izvajal svoj program oziroma program po posebnih pedagoških načelih. Če bo izvajal svoj program, ga mora predložiti Strokovnemu svetu RS za splošno izobraževanje v obravnavo. Strokovni svet nato po obravnavi izda mnenje k programu in če je mnenje pozitivno, sme zasebni vrtec izvajati želeni program. Program mora določiti trajanje, cilje in vsebino (ZVrt, 13. čl.).

Vrtec se nato vpiše v razvid, če izpolnjuje pogoje, določene za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja in ima javno veljavni program (ali program potrjen s strani Strokovnega sveta RS). Z odločbo o vpisu v razvid se določi tudi največje število otrok, ki jih lahko vrtec vključi oziroma vpiše glede na standarde in normative (ZOFVI, 34. čl.).

V razvid se vpišejo:

- ime ali firma in sedež ustanovitelja oziroma ime in priimek, rojstni podatki in bivališče, če je ustanovitelj fizična oseba,
- ime in sedež vrtca,
- številka in datum akta o ustanovitvi,
- ime programa, ki ga vrtec izvaja,
- javna veljavnost programa,
- določi se največje število otrok, ki jih lahko vrtec vključi oziroma vpiše glede na standarde in normative,
- datum vpisa (oziroma izbrisa in razlogi izbrisa iz razvida).

Obliko razvida ter postopek vpisa in izbrisa določa minister.

2.8.2.3 Ime vrtca

Ime vrtca oziroma šole, razen imena vrtca oziroma šole, katerih soustanoviteljica je samoupravna narodna skupnost v skladu s četrtem odstavkom 41. člena ZOFVI, mora biti slovensko.

Tuja osebna imena, ki so del imena vrtca oziroma šole, se pišejo v skladu s slovenskim pravopisom, oziroma v skladu s pravopisom italijanskega ali

madžarskega jezika, kadar gre za ime vrtca oziroma šole, katerih soustanoviteljica je samoupravna narodna skupnost v skladu s četrtem odstavkom 41. člena tega zakona.

Ime zasebnega vrtca oziroma šole mora vsebovati poleg podatkov, določenih z zakonom, tudi označbo, da je zasebni vrtec (ZOFVI, 69. čl.).

2.8.2.4 Kadrovski pogoji

V zasebnem vrtcu brez koncesije praviloma opravljajo vzgojno delo vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev, manj je svetovalnih delavcev. Vzgojitelj, pomočnik vzgojitelja ali svetovalni delavec mora izpolnjevati predpisane izobrazbene pogoje in imeti opravljen strokovni izpit na področju vzgoje in izobraževanja (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2009).

Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (8. člen) določa: kadrovske pogoje za predšolsko športno vzgojo.

Vzgojitelj predšolskih otrok je lahko, kdor je končal višješolski ali visokošolski strokovni študijski program predšolske vzgoje.

Vzgojitelj predšolskih otrok je lahko tudi, kdor je končal:

- univerzitetni študijski program in si je pridobil strokovni naslov profesor, ali
- univerzitetni študijski program s področja izobraževanja, umetnosti, humanističnih ved in družboslovja, ali
- visokošolski strokovni ali univerzitetni študijski program iz socialnega dela in je opravil študijski program za izpopolnjevanje iz predšolske vzgoje.

Kdor je pridobil najmanj srednjo strokovno izobrazbo iz predšolske vzgoje, mu ni treba opravljati študijskega programa za izpopolnjevanje iz predšolske vzgoje.

Ustrezno izobrazbo za pomočnika vzgojitelja ima, kdor je končal izobraževalni program srednjega strokovnega izobraževanja iz predšolske vzgoje ali ima zaključen četrti letnik gimnazije in opravljen izobraževalni program poklicnega tečaja predšolska vzgoja.

Za zasebne vrtce, ki izvajajo programe po posebnih pedagoških načelih, ne veljajo predpisani kadrovski pogoji, temveč veljajo pogoji, ki jih zahteva mednarodno združenje, ki je priznalo program, ki ga bo izvajal zasebni vrtec.

2.8.3 Ostala priporočila

2.8.3.1 Načela pri uvajanju zasebnih vrtcev

Ministrstvo za šolstvo in šport (1995) navaja naslednja načela pri uvajanju zasebnih vrtcev:

1. Načelo postopnosti. Tradicije zasebnih vrtcev pri nas ni, zato naj zakon določi način ustanavljanja in uvajanja zasebnih vrtcev tako, da se ti uvajajo postopoma in ne na škodo javnih vrtcev. Postopen razvoj zasebnih vrtcev je v interesu tako staršev kot ustanoviteljev.
2. Načelo združevanja tujih izkušenj in specifičnosti predšolske vzgoje v naši državi. Upoštevati je potrebno mnenja vseh zainteresiranih strani, vendar pa je zaradi različnih, celo nasprotnih izhodišč pri uvajanju zasebnega šolstva, ki jih poznamo v tujini, nujno iskanje sprejemljivih rešitev, ki niso odvisne od političnih poseganj v šolsko polje.
3. Načelo povezovanja nadzora in sofinanciranja. Sofinanciranje države naj omogoči nastajanje in delovanje zasebnih vrtcev, vendar je v začetni fazi potrebna dokaj natančna zakonska regulacija o sofinanciranju države in njenem vplivu na zasebne vrtece.
4. Načelo avtonomnosti in strokovnosti. Vrtec je avtonomen pri izbiri vsebin in metod dela, hkrati mora zagotavljati strokovnost.
5. Načelo pravice posameznika do drugačnosti. Pravica posameznika do drugačnosti je eden od razlogov za obstoj zasebnih vrtcev, ki staršem med drugim omogoča, da za svoje otroke izberejo vzgojo v skladu s svojimi prepričanji.
6. Načelo izbirnosti, poglobljenosti in večje kvalitete razvoja določenega vidika. Načelo omogoča večjo ponudbo različnih kurikulumov in programov.
7. Načelo razvidnosti. Vrtec mora staršem predstaviti program svojega dela.
8. Načelo ekonomičnosti. Prednost pri financiranju ima vrtec, ki bogati in dopolnjuje javno ponudbo.

2.8.3.2 Glavni cilji pri ustanavljanju zasebnih vrtcev

Ministrstvo za šolstvo in šport (1995) navaja naslednje cilje pri ustanavljanju zasebnih vrtcev:

1. Bogatiti in dopolniti javno ponudbo.
2. Povečati možnost izbire oblike in načina vzgajanja predšolskih otrok.
3. Spodbujati iniciativnost.
4. Nadomestni zasebni vrtci morajo biti dostopni vsem slojem prebivalstva.

Eden od možnih načinov zagotavljanja storitev pri zasebnem ponudniku (Beltram idr., 1993):

- s privatno pravno ali fizično osebo kot ustanoviteljem,
- z uporabnikom kot financerjem,
- z zasebnim zavodom ali fizično osebo kot producentom,
- s predstavniki ustanovitelja in uporabnikov kot upravljavci,
- ter z republiškim upravnim organom kot kontrolorjem (dodelitev licence).

2.9 Pogoji za financiranje zasebnega vrtca

2.9.1 Subvencije iz javnih sredstev

34. člen Zakona o vrtcih posebej obravnava pogoje za financiranje zasebnega vrtca. Zasebnim vrtcem (ki nimajo koncesije) pripadajo sredstva iz proračuna lokalne skupnosti, če izpolnjujejo naslednje pogoje:

- če izvajajo najmanj poldnevni program,
- če imajo vključenih najmanj za dva oddelka predšolskih otrok,
- če imajo zaposlene oziroma drugače zagotovljene vzgojitelje in pomočnike vzgojiteljev za izvedbo programa v skladu z zakonom in drugimi predpisi,
- če so dostopni vsem otrokom.

Zasebnemu vrtcu zagotavljajo sredstva lokalne skupnosti iz drugega odstavka 28. člena ZVrt (sredstva lokalne skupnosti). Osnova za izračun obveznosti lokalne skupnosti za posameznega otroka, vključenega v zasebni vrtec, je cena istovrstnega programa javnega vrtca na območju lokalne skupnosti, zmanjšana za znesek, ki bi ga starši plačali za otroka v skladu s prvim odstavkom 32. člena ZVrt (določanje plačila staršev), če bi bil otrok vključen v javni vrtec. Zasebnemu vrtcu pripada za posameznega otroka 85% teh sredstev.

Za uveljavitev pravice iz prejšnjega odstavka vodi zasebni vrtec evidenco iz šestega odstavka 45. člena ZVrt (evidenca plačil staršev in evidenca socialnega položaja družin), podatke iz te evidence pa posreduje lokalni skupnosti, ki je po tem zakonu dolžna zasebnemu vrtcu zagotavljati javna sredstva.

V primeru, da na območju lokalne skupnosti ni javnega vrtca, se obseg sredstev iz tega člena izračuna na podlagi povprečnih kazalcev, ki veljajo za območje Republike Slovenije in jih pred začetkom šolskega leta objavi ministrstvo, pristojno za predšolsko vzgojo.

O izpolnjevanju pogojev iz prvega odstavka tega člena odloča ministrstvo, pristojno za predšolsko vzgojo.

Ne glede na 34. člen tega zakona določa 55. člen ZVrt, da pripada zasebnemu vrtcu za posameznega otroka (tri leta po uveljavitvi tega zakona) 100% sredstev, ki jih lokalna skupnost za plače in materialne stroške zagotavlja na otroka v javnem vrtcu.

Financiranje in obveznosti zasebnega vrtca se podrobneje uredijo s pogodbo (ZVrt, 2005).

2.9.2 *Plačilo staršev*

V skladu z načelom dostopnosti zasebnega vrtca vsem otrokom, naj bi bili zasebni vrtci dostopni vsem slojem prebivalstva.

Starši, ki prejemajo denarno socialno pomoč po predpisih o socialnem varstvu, so plačila oproščeni. To velja tudi za zasebne vrtce, ki jim pripadajo javna sredstva na podlagi 34. člena Zakona o vrtcih (to je Pravilnik o zagotavljanju sredstev iz državnega proračuna vrtcem za namen sofinanciranja plačil staršev).

Pravilnik o zagotavljanju sredstev iz državnega proračuna vrtcem za namen sofinanciranja plačil staršev

Pravilnik je objavljen v Uradnem listu RS pod št. 76/08.

Ta pravilnik določa postopek in način zagotavljanja sredstev iz državnega proračuna javnim in zasebnim vrtcem (v nadaljevanju: vrtci) za namen sofinanciranja plačil staršem, ki imajo v vrtec hkrati vključenega več kot enega otroka in so oproščeni plačila za mlajšega otroka, ter za sofinanciranje plačil staršev za otroka, ki je dopolnil starost treh let v višini 50% plačila, ki je staršem v skladu z zakonom in pravilnikom, ki ureja plačila staršev, določeno kot plačilo za vrtec (1. člen tega zakona).

Sredstva za sofinanciranje plačil staršev se vrtcem zagotavljajo v okviru finančnega načrta Ministrstva za šolstvo in šport (v nadaljevanju: ministrstvo) in se nakazujejo na podlagi pravilno izpolnjenih zahtevkov za posamezni mesec, praviloma vsakega 15. dne v tekočem mesecu za pretekli mesec na transakcijski račun posameznega vrtca (2. člen tega zakona).

3. člen

Vrtci posredujejo zahteve ministrstvu s posebno spletno aplikacijo, ki deluje v okviru informacijskega sistema ministrstva. Aplikacija vsebuje naslednje podatke:

a) Podatke iz evidence upravičencev do sofinanciranja plačil staršev iz državnega proračuna, ki jo v skladu s 46. a členom Zakona o vrtcih vodi posamezen vrtec.

b) Podatke o višini sredstev, ki se vrtcu zagotavljajo za posameznega upravičenca, in sicer:

- cena, ki je podlaga za plačilo staršev v posameznem mesecu z upoštevanjem ustreznega znižanja za stroške neporabljenih živil za čas odsotnosti otroka;
- število dni odsotnosti otrok,
- višina sredstev, ki jo za otroka v posameznem mesecu zagotavlja ministrstvo.

c) Podatke o vrtcu in skupnem seštevku sredstev za vse upravičence za tekoči mesec, in sicer:

- ime, naslov in poštna številka kraja sedeža vrtca,
- davčna številka vrtca,
- številka transakcijskega računa vrtca, na katerega bo opravljeno nakazilo subvencije,
- organizacijska oblika vrtca, ki je lahko samostojni javni zavod, vrtec pri osnovni šoli ali zasebni vrtec,
- skupni seštevku sredstev za vse upravičence do sofinanciranja plačil staršev v vrtcu za tekoči mesec.

4. člen

Vrtci oblikujejo zahteve na podlagi podatkov, ki jih pridobijo iz dokumentacije in evidenc, ki jih vodijo v skladu z zakonom in podzakonskimi predpisi in iz veljavnih odločb o znižanem plačilu staršev za vrtec.

Podatek o ceni programa in podatek o stroških neporabljenih živil zaradi odsotnosti otroka mora temeljiti na sklepu o določitvi cen programov v vrtcu, ki ga je sprejela občina - ustanoviteljica vrtca, in s katerim je vrtec v skladu z drugim odstavkom 31. člena Zakona o vrtcih seznanil starše, občino - zavezanko za plačilo - in ministrstvo. Vrtec ministrstvo seznaniti s cenami, tako da podatke vpiše v spletno aplikacijo, ki jo je ministrstvo vzpostavilo v skladu z Zakonom o vrtcih in z namenom oblikovanja informacijske točke na nivoju države.

5. člen

Vrtci so odgovorni za pravilnost podatkov, ki jih vnašajo v spletno aplikacijo. Podatke za posamezni vrtec vnaša oseba, ki jo za to pooblasti ravnatelj. Podatke, ki morajo biti ažurni, se vnaša mesečno, praviloma najkasneje do 5. dne v mesecu za pretekli

mesec. Po tem datumu vnos podatkov za pretekli mesec ni možen, morebitne spremembe ali dopolnitve pa vrtci lahko uveljavljajo s posebno vlogo, ki jo odobri ministrstvo. Odobritev spremembe oziroma dopolnitve se upošteva v naslednjem mesecu.

6. člen

Ta pravilnik se začne uporabljati v skladu z 31. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. 25/08).

2.9.3 Plače vzgojiteljev

V zasebnih vrtcih s koncesijo, ki so sofinancirani iz javnih sredstev, plače vzgojiteljic in vzgojiteljev ne smejo presegati plač vzgojiteljic in vzgojiteljev v javnih vrtcih. Za plačila veljajo enaka določila kot za vzgojiteljice in vzgojitelje v javnih vrtcih.

Plače strokovnih delavcev v zasebnem vrtcu, ki se financira iz javnih sredstev, se oblikujejo v skladu z zakonom in drugimi predpisi, ki veljajo za javne vrtce. Če se oblikujejo plače v nasprotju s prejšnjim odstavkom, se financiranje iz proračuna lokalne skupnosti ukine (ZVrt, 2005).

Če plače vzgojiteljic in vzgojiteljev v zasebnih vrtcih ne dosegajo plač vzgojiteljic in vzgojiteljev v javnih vrtcih, pa nikakor ne smejo biti nižje od deleža, ki ga v ta namen prispeva država (Šimenc in Krek, 1996).

Za zasebni vrtec brez koncesije ni posebej predpisanih določil.

2.9.4 Primer plačil dveh subvencioniranih in enega nesubvencioniranega zasebnega vrtca

Kovač (2008) navaja primer plačil zasebnih vrtcev. Cene zasebnih vrtcev so lahko primerljive s cenami javnih vrtcev, vendar so na splošno zasebni vrtci malce dražji. Nekaj zasebnih vrtcev je subvencioniranih, tako da glede na zaslužek staršev obstajajo plačilni razredi, vendar pa je zaradi nadstandardnih storitev osnova plačila nekoliko višja.

Zasebni vrtec Mali Princ iz Domžal je za prvo starostno skupino koncesijski in je cena programa enaka ceni javnih vrtcev v Domžalah. Za drugo starostno skupino vrtec nima koncesije, cene se gibljejo v razponu od 293 do 364 evrov mesečno, odvisno od plačilnega razreda.

Cena za ljubljanski nadomestni zasebni vrtec Pingvin se giblje od 358 do 493 evrov na mesec ter 3,44 evra dnevno za obroke.

Zasebni vrtec Smrkolin v Škofljici pa je nesubvencioniran. Zanj znaša cena 333 evrov mesečno.

2.10 Koncesija

Država zagotavlja izvajanje nacionalnega programa tako, da ustanovi javne socialne zavode ali da ponudi koncesijo nejavnim izvajalcem oziroma producentom storitev (Beltram idr., 1993).

Koncesija je pogodba med državo in nejavnim producentom storitev (zasebna ali prostovoljna organizacija, zasebnik) o vrsti in količini storitev iz nacionalnega programa, ki jih bo opravil nejavni producent, ter o obsegu finančnih sredstev, ki mu jih bo država v ta namen zagotovila (Beltram idr., 1993).

Koncesija kot oblika javnega subvencioniranja nejavnih izvajalcev se praviloma pojavi takrat, ko javni sektor s svojimi zmogljivostmi ne more zadovoljiti povpraševanja po storitvah. Zato občina, ki je dolžna na svojem območju zagotoviti ustrezno ponudbo storitev predšolske vzgoje in varstva, razpiše javni natečaj za dodelitev koncesije (Beltram idr., 1993).

Podelitev koncesije (73.-77. člen ZOFVI) pomeni, da opravlja zasebni vrtec javno službo in ima enak program kot javni vrtec, s posebno pogodbo o koncesiji pa se opredeli obseg sredstev, ki jih vrtcu zagotavlja občina.

74. člen ZOFVI – dodelitev koncesije določa: da se koncesijo dodeli z odločbo na podlagi javnega razpisa. Dodeli jo minister, razen za predšolsko vzgojo, ki jo dodeli lokalna skupnost.

75. člen ZOFVI – vsebina pogodbe o koncesiji določa: S pogodbo o koncesiji koncedent in koncesionar uredita medsebojne pravice in obveznosti in pogoje, pod katerimi mora koncesionar opravljati dejavnost. S pogodbo o koncesiji se podrobneje določi predvsem: predmet koncesije, obseg izvajanja dejavnosti, začetek izvajanja koncesije, rok za odpoved koncesije, sredstva, ki jih za opravljanje dejavnosti zagotavlja koncedent. Pogodba o koncesiji se sklene v pisni obliki. Rok za odpoved koncesije za izvajanje programov za predšolske otroke ne sme biti krajši od šestih mesecev.

76. člen ZOFVI – odvzem koncesije določa: Če se ugotovi, da koncesionar ne opravlja dejavnosti v skladu s predpisi, odločbo o koncesiji ter pogodbo o koncesiji,

mu koncedent določi rok za odpravo pomanjkljivosti. Če koncesionar ugotovljenih pomanjkljivosti ne odpravi v določenem roku, se koncesija odvzame z odločbo. V primeru odvzema koncesije je koncedent za predšolske otroke dolžan poskrbeti za namestitve v drugem vrtcu.

Programi predšolske vzgoje se financirajo iz štirih virov:

- javnih sredstev (zasebni vrtec s koncesijo),
- sredstev ustanovitelja,
- plačil staršev,
- donacij ter drugih virov.

Državno subvencionirani vrtci se morajo podrežati državnim zakonodajam: predpisom, standardom in normativom, ki jih izdajo pristojna ministrstva, glede: kvalifikacije pedagoškega kadra, števila otrok v oddelku, prostorskih normativov (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

Za koncesionarje se uporabljajo vse odločbe in zakoni, ki veljajo za javne vrtce (ZOFVI, 2007).

Pri urejanju položaja zasebnih vrtcev ima koncesija tudi druge pomanjkljivosti. Predvsem to, da uvedba programa vrtca na podlagi sklenjene koncesijske pogodbe načeloma pomeni podvojitev programa javnih vrtcev, kar preprečuje tisto različnost, s katero zasebni sektor v predšolsko vzgojo vnaša možnost večje izbire. Seveda morajo obstajati skupne točke med programom javnih in zasebnih vrtcev (predvsem če zasebni program sofinancira država), toda eden od razlogov za ustanavljanje zasebnih vrtcev je ponudba drugačnih programov (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

2.11 Prenehanje dejavnosti

35. člen ZOFVI določa, da se vrtec izbriše iz razvida, če:

- preneha izvajati javno veljavni program,
- mu je s pravnomočno odločbo prepovedano izvajati javno veljavni program,
- ne izpolnjuje več pogojev za vpis v razvid,
- preneha obstajati.

2.12 Nadzor nad delovanjem zasebnega vrtca

Nadzor nad delom vrtcev, ki vključuje nadzor nad uresničevanjem zakonov, drugih predpisov in aktov, ki urejajo organizacijo, opravljanje predšolske vzgoje v vrtcih in namensko porabo javnih sredstev, izvaja Inšpektorat RS za šolstvo in šport. Starši, skrbniki ali rejniki otroka, v vrtcu pa svet staršev ali zaposleni delavci lahko o nepravilnostih obvestijo inšpekcijsko službo in dajo pobudo, da se v vrtcu opravi izredni nadzor. Inšpektor jih je dolžan obvestiti o vseh dejanjih, ki jih je opravil v zvezi s pobudo, in ukrepih, če to zahtevajo (ZVrt, 2005). Zakon o vrtcih torej posebej ne omenja nadzora nad delovanjem zasebnega vrtca.

2.13 Zakon o vrtcih

Zakon o vrtcih je objavljen v Uradnem listu RS, št. 72/05.

Zakon o vrtcih ureja predšolsko vzgojo, ki jo izvajajo javni in zasebni vrtci. Temeljne naloge vrtcev so: pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kvalitete življenja družin in otrok ter ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti.

Sledi podrobnejša navedba določil, ki zadevajo ustanovitev in delovanje zasebnega vrtca (večina določil velja za vrtec s koncesijo, ker zakon posebej ne navaja določil za vrtce brez koncesije).

Načela predšolske vzgoje v vrtcih

Ker je predšolska vzgoja v vrtcih sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja, poteka po naslednjih načelih:

- demokratičnosti,
- pluralizma,
- avtonomnosti, strokovnosti in odgovornosti zaposlenih,
- enakih možnosti za otroke in starše, upoštevanje različnosti med otroki,
- pravice do izbire in drugačnosti in
- ohranjanja ravnotežja med različnimi vidiki otrokovega telesnega in duševnega razvoja.

Cilji predšolske vzgoje

- Razvijanje sposobnosti razumevanja in sprejemanja sebe in drugih,

- razvijanje sposobnosti za dogovarjanje, upoštevanje različnosti in sodelovanje v skupinah,
- razvijanje sposobnosti prepoznavanja čustev in spodbujanje čustvenega doživljanja in izražanja,
- negovanje radovednosti, raziskovalnega duha, domišljije in intuicije ter razvijanje neodvisnega mišljenja,
- spodbujanje jezikovnega razvoja za učinkovito in ustvarjalno uporabo govora, kasneje pa tudi branja in pisanja,
- spodbujanje doživljanja umetniških del in umetniškega izražanja,
- posredovanje znanj z različnih področij znanosti in iz vsakodnevnega življenja,
- spodbujanje telesnega in gibalnega razvoja in
- razvijanje samostojnosti pri higienskih navadah in pri skrbi za zdravje.

Pravica do izbire programov

Starši imajo pravico izbrati programe predšolske vzgoje za svoje otroke v javnem in zasebnem vrtcu. Za otroke, ki zaradi bolezni ne morejo biti vključeni v vrtec, se lahko predšolska vzgoja opravlja tudi na domu otroka (predšolska vzgoja na domu).

Kadar v kraju bivanja ni vrtca, ki izvaja javno službo oziroma vrtec nima prostih mest, starši pa izrazijo interes za vključitev v vrtec, tolikšnega števila otrok, da bi se v skladu s standardi in normativi oblikoval en oddelek, je lokalna skupnost dolžna najkasneje v 30 dneh začeti postopek za zagotovitev dodatnih prostih mest v javnem vrtcu ali razpisati koncesijo.

Vrtec mora staršem v posebni publikaciji predstaviti programe, ki jih izvaja, njihove cilje, vsebine in metode dela. Zasebni vrtec mora v publikaciji objaviti tudi mnenje Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje o ustreznosti programov. Obvezne dele publikacije določi minister.

Sprejemanje programa zasebnega vrtca

13. člen tega zakona določa, da v zasebnem vrtcu določi program za predšolske otroke ustanovitelj oziroma pristojni organ vrtca v skladu z aktom o ustanovitvi, ki tudi določi normative, standarde in letni delovni načrt, po katerem se odvija življenje in delo v vrtcu. V programu mora biti določeno trajanje programa, njegovi cilji in vsebine. Zasebni vrtec mora pred začetkom izvajanja programa za predšolske otroke pridobiti pozitivno mnenje Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje o ustreznosti programa.

Vrste programov

Za zasebni vrtec s koncesijo velja (medtem ko za zasebni vrtec brez koncesije ni posebnih določil):

Vrtci lahko glede na trajanje in organizacijo ponudijo različne programe (14. člen):

Dnevni in poldnevni program:

Dnevni program traja od 6 do 9 ur in lahko poteka dopoldne, popoldne, ves dan ali izmenično. Poldnevni program traja od 4 do 6 ur - poteka lahko dopoldne, popoldne ali izmenično.

Dnevni in poldnevni programi so namenjeni otrokom od 1. leta starosti do vstopa v šolo in obsegajo vzgojo, varstvo in prehrano otrok.

Krajši program:

Krajši program traja od 240 do 600 ur na leto. Namenjen je otrokom iz odročnih in demografsko ogroženih krajev. Namenjeni so otrokom od 3. leta starosti do vstopa v šolo in obsegajo vzgojo, varstvo, lahko tudi prehrano otrok.

Programi iz prvega odstavka tega člena se v javnih vrtcih in vrtcih s koncesijo izvajajo v skladu z normativi in standardi, ki jih predpiše minister, pristojen za predšolsko vzgojo, potem ko si pridobi mnenje Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje.

Vrtci lahko organizirajo tudi *občasno varovanje otrok na njihovem domu*. Novi zakon vrtcem omogoča, da glede na možnosti, interese in potrebe svojega okolja organizirajo varstvo na domu za predšolske in osnovnošolske otroke. Varstvo na domu lahko opravljajo delavci vrtca (vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev in svetovalni delavci) in zunanji delavci, vendar zakon določa, da morajo imeti najmanj srednjo izobrazbo ali pet let izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu. To storitev v celoti plačajo starši.

Zakon o vrtcih in Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih določata normative za oblikovanje oddelkov. Otroci so razporejeni v oddelke glede na starost. V oddelkih prvega starostnega obdobja so otroci od 1. do 3. leta starosti, v oddelkih drugega starostnega obdobja pa otroci od 3. leta starosti do vstopa v šolo.

Število otrok v oddelkih se razlikuje glede na to, ali so oddelki starostno:

- homogeni (vključeni približno enako stari otroci – v razponu enega leta),
- heterogeni (vključeni otroci enega starostnega obdobja, npr. otroci, stari od 1 do 3 let),

- kombinirani (vključeni so otroci iz obeh starostnih obdobj, npr. otroci, stari od 2 do 6 let).

Starostna obdobja

Določila veljajo za zasebni vrtec s koncesijo.

Predšolska vzgoja v vrtcih poteka v dveh starostnih obdobjih:

- prvo obdobje so otroci v starosti od enega do treh let in
- drugo obdobje so otroci v starosti od treh let do vstopa v šolo.

Število otrok in število delavcev v oddelku

Za zasebni vrtec, ki nima koncesije, sprejme sklep ustanovitelj oziroma pristojni organ vrtca (normativi za oblikovanje oddelkov vrtca in spremstvo otrok). Oddelki so ponavadi manjši, z manj otroki; kljub temu še vedno en oddenek vodita dve vzgojiteljici ali ena vzgojiteljica in en športni pedagog.

Za javni vrtec in zasebni vrtec s koncesijo pa velja :

Število otrok v oddelku prvega starostnega obdobja ne sme presegati dvanajst otrok, v oddelku drugega starostnega obdobja pa dvaindvajset otrok.

Občina - ustanoviteljica vrtca - lahko glede na razmere in položaj dejavnosti predšolske vzgoje v lokalni skupnosti odloči, da se predpisano največje število otrok v oddelku poveča za največ dva otroka.

V oddelku dnevnega programa za otroke prvega starostnega obdobja morata biti vsaj šest ur na dan po dva pedagoška delavca oz. delavki (se pravi delata skupaj), v oddelku za otroke drugega starostnega obdobja pa vsaj po štiri ure; v oddelkih poldnevnega programa - tri ure za otroke prvega starostnega obdobja in dve uri za otroke drugega starostnega obdobja. Sočasna prisotnost vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja se zagotavlja s sistematizacijo delovnih mest ob oblikovanju oddelkov.

V vrtcu so tudi svetovalni delavci, organizator prehrane, organizator zdravstveno-higienskega režima in drugi strokovni delavci. Naloga svetovalnih delavcev je svetovalno delo z otroki (individualno in v skupini), svetovalno in posvetovalno delo s starši in s strokovnimi delavci vrtca ter sodelovanje pri organizaciji in načrtovanju dela vrtca. Poslovodni organ in pedagoški vodja vrtca je ravnatelj.

V vrtcu deluje kot pomemben člen tudi Svet staršev - starši izvolijo svoje predstavnike iz vsakega oddelka, trije predstavniki sveta staršev so tudi člani sveta vrtcev.

Letni delovni načrt vrtca

Sprejme ga svet vrtca. Za zasebni vrtec brez koncesije ni posebnih določil.

V letnem delovnem načrtu vrtec določi organizacijo in podrobno vsebino življenja v vrtcu. Določi se:

- obratovalni čas vrtca,
- programi vrtca,
- razporeditev otrok v oddelke,
- delo strokovnih in drugih delavcev v vrtcu,
- aktivnosti za vključevanje vrtca v okolje,
- sodelovanje s starši,
- sodelovanje z drugimi organizacijami (vzgojno-izobraževalne, zdravstvene itd.),
- sodelovanje s šolami, ki izobražujejo delavce za potrebe vzgoje predšolskih otrok,
- mentorstvo pripravnikom,
- program strokovnega izpopolnjevanja delavcev vrtca,
- program dela strokovnih organov vrtca,
- kadrovske in materialne pogoje,
- drugi pogoji, ki so potrebni za uresničitev vzgojnega procesa.

Pred sprejemom letnega delovnega načrta mora vrtec z občinsko upravo občine ustanoviteljice uskladiti vse tiste elemente, ki imajo finančne posledice za zagotavljanje sredstev s strani ustanovitelja (velja za vrtce s koncesijo).

Poleg letnega delovnega načrta vrtca, vrtec pripravi tudi letni načrt za športno vzgojo in ostala področja (jezik, umetnost, matematika itd.). Javni vrtec ga pripravi na podlagi Kurikuluma, zasebni pa sam.

Delovna obveznost vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja

Določila veljajo za zasebni vrtec s koncesijo.

Delovna obveznost vzgojitelja obsega:

- pripravo na vzgojno delo,
- načrtovanje in izvajanje vzgojnega dela,
- delo s starši
- ter sodelovanje pri organizaciji življenja in dela v vrtcu.

Delovna obveznost pomočnika vzgojitelja obsega:

- sodelovanje z vzgojiteljem pri načrtovanju, izvajanju in pripravi vzgojnega dela v oddelku
- ter opravljanje drugih nalog povezanih z dejavnostmi vrtca

V okviru z zakonom in kolektivno pogodbo določenega polnega tedenskega delovnega časa vzgojiteljevo delo ne sme presegati 30 ur, delo pomočnika vzgojitelja pa 35 ur tedensko.

Zbirke podatkov v vrtcu

Določila veljajo za zasebni vrtec s koncesijo.

Za izvajanje predšolske vzgoje, za spremljanje dejavnosti in statistične namene vrtci vodijo naslednjo zbirko podatkov:

- evidenco vpisanih in vključenih otrok,
- evidenco plačil staršev,
- evidenco otrok, ki potrebujejo svetovanje oziroma pomoč,
- evidenco oseb, ki občasno varujejo otroke na domu.

2.14 Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje (Uradni list RS št. 16/07) ureja pogoje za opravljanje ter določa način upravljanja in financiranja vzgoje in izobraževanja na področjih predšolske vzgoje in na drugih področjih vzgoje.

Predmet zakona je urejanje pogojev za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti, opredelitev javne službe v tej dejavnosti ter urejanje načinov njenega opravljanja in financiranja. Vzgojno-izobraževalna dejavnost je opredeljena kot organizirano, načrtno in sistematično posredovanje znanja ter občih civilizacijskih in kulturnih vrednost (Beltram idr., 1993).

Zakon določa, da lahko javno veljavne programe izvajajo tudi nejavni zavodi, organizacije in zasebniki (Beltram idr., 1993).

Določa tudi vsebino in postopek sprejemanja programov za predšolske otroke in njeno financiranje ter izobrazbene pogoje in delovno obveznost strokovnih delavcev vrtca.

Cilji vzgoje in izobraževanja

Nekateri pomembnejši cilji sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, ki se dotikajo predvsem predšolske vzgoje:

- zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo,
- uveljavljanje možnosti izbire na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja,
- omogočanje vzgoje in izobraževanja, ki ustreza stopnji razvoja in življenjski dobi posameznika.

5. člen navaja opravljanje zasebne dejavnosti vzgoje in izobraževanja, ki se opravlja v okviru vrtca oziroma šole, lahko pa tudi samostojno, če z zakonom ni določeno drugače.

Vrtec oziroma šola se lahko ustanovi kot vzgojno-izobraževalni zavod, ali gospodarska družba, ali se organizira kot organizacijska enota zavoda, družbe ali druge pravne osebe, če s tem zakonom ni drugače določeno (7. člen).

2.15 Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca

Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca (Uradni list RS, št. 73/00) opredeljuje tehnične in prostorske zahteve za pokrite in nepokrite površine vrtca ter njihovo minimalno opremo. Z normativom določene zahteve pomenijo minimalni standard, ki ga mora ustanovitelj zagotoviti za normalen potek delovnega procesa v vrtcu. Določila pravilnika so tudi primerno izhodišče za oblikovanje drugih prostorov, v katerih izvaja predšolsko športno vzgojo zasebni sektor ali športno društvo (Videmšek in Jovan, 2002).

Športna vzgoja se odvija predvsem na igrišču, v športni igralnici in v osrednjem, večnamenskem prostoru vrtca.

Igrišče je največji prostor namenjen igri otrok. 8. člen določa, da mora imeti igrišče najmanj 15 m² na otroka, izjemoma tudi manj, če so v neposredni bližini zelene površine, ki jih je mogoče uporabljati za igro in če do njih vodi varna pot. Urejeno mora biti tako, da otrokom omogoča izbiro raznovrstnih dejavnosti, socialne stike in tudi umik v zasebnost v skladu s kurikulumom in programom vrtca. Pravilnik določa še lego igrišča, zasaditev igrišča, kako mora biti ograjeno, kakšna mora biti talna konstrukcija in teren igrišča, kakšna morajo biti igrala in kako so razvrščena.

Športna igralnica ni obvezen sestavni del vrtca, saj njeno vlogo večinoma prevzame osrednji prostor. Vedno več pa je okolij, kjer se lokalna skupnost odloči zgraditi poseben prostor, namenjen športni vzgoji najmlajših. Nedvomno je to najboljša rešitev, saj osrednji prostor pogosto ne ustreza z vidika varnosti in primernosti (Videmšek in Jovan, 2002).

17. člen določa prostore za otroke, in sicer naj bi vsaka skupina otrok morala imeti svojo igralnico, pri čemer se lahko tudi hodniki in garderobe po potrebi spremenijo v del igralnega prostora. Igralnica ni mišljena kot prostor za gibalne oziroma športne dejavnosti, ampak je za to namenjen osrednji prostor.

24. člen določa:

Normative glede osrednjega prostora v vrtcu, ki v večini vrtcev služi tudi kot športna igralnica. Vrtec ima osrednji prostor in v njem se srečujejo otroci in odrasli iz enega ali več oddelkov ob različnih dejavnostih. Namenjen je tudi gibalnim dejavnostim.

Če ima vrtec poleg osrednjega prostora tudi športno igralnico, meri talna površina najmanj 80 m², praviloma dimenzij 8 m × 10 m. Krajša stena meri najmanj 6,5 m, prostor mora biti visok najmanj 3,6 m, če ima poševen strop, pa sme biti najnižji del visok 2 m. Nosilni stebri ne smejo segati v prostor.

Če vrtec nima športne igralnice, se lahko za gibalne dejavnosti otrok uporablja osrednji prostor. Del prostora namenjen razgibavanju meri najmanj 56 m², zanj veljajo, razen talne površine, pogoji navedeni v tretjem odstavku tega člena. V tem delu prostora ne sme biti garderobne opreme in podpornih stebrov.

Ob osrednjem prostoru mora biti shramba s policami za igralne pripomočke in športne rekvizite; neto površina shrambe je od 8 do 10 m². Če ima vrtec športno igralnico, je ta shramba ob njej.

Enote vrtca pri šoli uporabljajo osnovnošolske telovadnice. Če je enota vrtca zunaj stavbe, v kateri je telovadnica, ta ne sme biti oddaljena dlje kot 200 m oziroma 5 minut hoje. V takšnem primeru mora biti oprema garderobe, športne dvorane in shrambe za športne pripomočke prilagojena za predšolsko vzgojo.

37. člen določa opremljenost osrednjega prostora:

V osrednjem prostoru je oprema, ki omogoča oblikovanje koticov, ter oprema za skupne dejavnosti otrok in odraslih. Če se prostor uporablja kot športna igralnica naj bo v njem tudi A-lestev, letvenik, večnamensko plezalo, univerzalne in polivalentne

blazine, deske različnih širin, ki se kombinirajo z letvenikom in A-lestvijo in mini plezalna stena, kanvas (mali) z zaščito (*oziroma mala prožna ponjava*), univerzalne blazine ter druga manjša športna oprema. Če ima vrtec poleg osrednjega prostora tudi športno igralnico velja navedena oprema zanjo.

50. člen določa temperaturo prostora v športni igralnici od 18 do 19 °C, osrednji prostor oz. prostor za otroke pa 20 °C, kar pomeni eno do dve stopinji (pre)več, če imajo otroci športne dejavnosti v tem prostoru.

Ta pravilnik določa tudi ureditev prostorov vrtcev v stavbah, ki niso grajene namensko za vrtec: če so prostori vrtca urejeni v nenamenskih stavbah ali stanovanju, se morajo upoštevati predpisi o spremembi namembnosti.

Pravilnik je samo osnova za izdelavo projektne dokumentacije, dokončno oblikovanje prostora je seveda prepuščeno idejam arhitektov, oblikovalcem opreme in drugim strokovnjakom (Videmšek in Jovan, 2002).

2.16 Kurikulum za vrtce

Je nacionalni dokument, ki ima svojo osnovo v analizah, predlogih in rešitvah, ki so uokvirile koncept in sistem predšolske vzgoje v vrtcih (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1995).

Sprejel ga je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje marca 1999 in pomeni obvezno osnovo, na kateri mora vsak javni in nadomestni vrtec oblikovati svoj izvedbeni kurikulum.

Je dokument, ki na eni strani spoštuje tradicijo slovenskih vrtcev, na drugi strani pa z novejšimi teoretskimi pogledi na zgodnje otroštvo in iz njih izpeljanimi drugačnimi rešitvami in pristopi dopolnjuje, spreminja in nadgrajuje dosedanje delo v vrtcih (Kurikulum za vrtce, 1999).

Zasebnemu vrtcu se ni potrebno držati predpisanega kurikuluma, vendar se ga lahko, če se vrtec tako odloči (ali samo dele).

3. Cilji

Glede na predmet in problem so cilji diplomskega dela naslednji:

- predstaviti prednosti zasebnega vrtca in pomen športne vzgoje v njem;
- predstaviti program dela za otroke od 1. do 3. leta in od 3. do 6. leta starosti v zasebnem vrtcu, ki vsebuje različne organizacijske oblike športne vzgoje.

4. Metode dela

Pri strokovnem diplomskem delu smo uporabili deskriptivno metodo dela. Diplomsko delo je monografskega tipa. Pri pisanju smo si pomagali z domačimi in tujimi viri iz različnih medijev, uporabili smo tudi metodo pogovora in metodo lastnih spoznanj.

5. Šport predšolskih otrok

Pri razvoju in vzgajanju otroka skozi gibalno dejavnost ima izreden pomen spoznavanje in usvajanje različnih načinov gibanja, ki so v večini filogenetsko (značilni za človeka kot vrsto) pogojeni. To so hoja, tek, lazenje, plazenje, plezanje ... Gibanja, kot so plavanje, smučanje, drsanje idr. so zaradi svojih posebnosti in prostora dogajanja specifična, vendar tudi zelo pomembna. Prva so prirojena in se bodo prej ali slej pojavila (vsak otrok bo shodil, stekel, se plazil ali plezal), drugih, ontogenetsko (z razvojem posameznika) pogojenih, se mora človek naučiti. Zato je uvrščanje teh vsebin v delo z otrokom samoumevno in lahko bi rekli tudi življenjsko pomembno. Tako kot je npr. plavanje način gibanja v vodi, je smučanje eden od načinov gibanja na snegu. Poleg številnih drugih radosti, ki jih otrok doživlja in spoznava na snegu, usvoji tudi specifičen način gibanja, ki predstavlja pomemben doprinos k njegovi motorični učinkovitosti (Pišot in Jelovčan, 2006).

Vadba naj poteka v dveh starostnih skupinah:

- prva skupina so otroci v starosti od 1. do 3. leta starosti,
- druga od 3. do 6. leta starosti.

Pri vseh gibanjih, ki jih otroci izvajajo, moramo biti najbolj in najprej pozorni na varnost, šele nato na vse ostalo, še posebej pri prvi starostni skupini.

5.1 Športne vsebine v zasebnem vrtcu

Menimo, da so za otroka pomembna vsa gibanja, vse športne vsebine, naj se otrok razvija, igra in športno izpopolnjuje s čim več pripomočki in igrali. Zato predlagamo, da zasebni vrtec ponudi naslednje gibalne/športne vsebine:

1. Naravne oblike gibanja ali razvoj osnovne motorike

Naravne oblike gibanja so osnovna gibanja, ki so pomembna za življenje. Človeka spremljajo od rojstva do smrti in mu omogočajo dejavno ter kakovostno življenje.

Primeri naravnih gibanj za prvo starostno skupino

a) *Hoja:*

- po ravnih, neravnih tleh,
- po stopnicah,
- navzgor, navzdol,

- po različnih površinah – parket, trava, mivka, pesek, voda, listje, sneg, led,
- v različne smeri (naprej, nazaj, vstran),
- z različnimi pripomočki,
- z različnimi obuvali, tudi bosí,
- ob glasbeni spremljavi, ritmu, pesmi.

b) Korakanje, tekanje:

- po različnih površinah – trava, parket, plastična masa ...,
- v različne smeri,
- z različno hitrostjo,
- z različnimi pripomočki,
- ob glasbeni spremljavi.

c) Lazenje, plazenje:

- po različnih površinah,
- po tleh, po klopi,
- po naklonu navzgor, navzdol,
- pod, čez, skozi različna igrala (skozi različne oblike in barve ovir – trikotnik, krog, kvadrat, različni predori, tuneli),
- v različne smeri,
- z različnimi pripomočki.

d) Plezanje:

- po različnih plezalih – letvenik, lestev z različnim naklonom, blazine.

e) Skoki, poskoki:

- na mestu, v gibanju,
- v daljino, v višino, v globino,
- s pomočjo pripomočkov – v obroče, s črte na črto, čez palice, s pomočjo male ponjave, čez elastiko, z blazine na blazino.

f) Dvigovanje, nošenje:

- otrok pomaga pripraviti in pospraviti različne športne pripomočke – žoge, kije, manjše blazine itd.,
- igre z dvigovanjem in prenašanjem predmetov.

g) Kotaljenje:

- preko vzdolžne osi,
- po ravnini, po strmini navzdol,
- z deli telesa v različnih položajih – roke iztegnjene, roke ob telesu.

h) Potiskanje, vlečenje:

- vozička, sovrstnikov, vrvi, različnih predmetov.

Pomoč odraslega pri izvajanju naravnih oblik gibanja pri prvem starostnem obdobju je bolj izrazita kot pri drugem starostnem obdobju.

Primeri naravnih gibanj za drugo starostno skupino

a) Hoja:

- po ravnih, neravnih tleh,
- po stopnicah,
- navzgor, navzdol,
- po različnih površinah – parket, trava, mivka, pesek, voda, listje, sneg, led,
- v različne smeri (naprej, nazaj, vstran),
- po prstih, petah, notranjem, zunanjem delu stopal,
- z različnimi pripomočki,
- z različnimi obuvali, tudi bosí,
- ob glasbeni spremljavi, ritmu, pesmi.

b) Korakanje, galopiranje, tek, skipping:

- po različnih površinah – trava, parket, plastična masa,
- v različne smeri,
- z različno hitrostjo,
- z različnimi pripomočki,
- v paru, skupini, koloni,
- ob glasbeni spremljavi, ritmu, pesmi.

c) Različne tekalne igre:

- skupinski teki brez in z menjavo mest,
- štafetne igre, pri čemer otroci startajo iz različnih položajev – visoki start, sede, leže.

d) Plezanje:

- v zaprtem prostoru: po različnih plezalih – letvenik, lestev, drog, blazine, plezalna stena
- in v naravi: drevje, skale.

e) Lazenje, plazenje:

- po različnih površinah,
- po tleh, po klopi,
- po naklonu navzgor, navzdol,
- skozi različne oblike in barve ovir – trikotnik, kvadrat, različni predori, tuneli,

- pod ovirami, čez ovire,
- po trebuhu, hrbtu, bočno,
- naprej, nazaj, vstran,
- s pripomočki – z žogo v roki, z obročkom na glavi,
- v sodelovanju s sovrstnikom – pod rokami, med nogami, pod telesom.

f) *Skoki, poskoki:*

- po eni nogi, sonožno,
- na mestu, v gibanju,
- v daljino, globino, višino,
- naprej, nazaj,
- z mesta, z zaletom,
- bočno,
- s pomočjo pripomočkov – v obroče, po krogcih, s črte na črto, čez palice, čez kline lestve,
- s pomočjo male ponjave (na ponjavi, s ponjave na blazine),
- čez kolebnico, čez elastiko,
- čez jarke, drevesa, s kamna na kamen.

g) *Kotaljenje:*

- naprej, nazaj,
- po ravnini, strmini navzdol,
- z deli telesa v različnih položajih – roke iztegnjene, noge pokrčene,
- preko vzdolžne ali prečne osi,
- preval naprej – po blazini z naklonom, na ravnini, s pomočjo in brez pomoči,
- preval nazaj – po blazini z naklonom, na ravnini, vedno s pomočjo.

h) *Dvigovanje, nošenje:*

- otrok pomaga pripraviti in pospraviti različne športne pripomočke – žoge, kije, blazine itd.,
- izvaja štafetne in druge igre z dvigovanjem in prenašanjem predmetov.

i) *Potiskanje, vlečenje:*

- vozička,
- sovrstnikov,
- vrvi,
- različnih predmetov.

j) *Vese:*

- otrok visi na veji, drogu, krogih, različnih plezalih,
- z rokami,
- z nogami in rokami.

Otroke vzpodbujamo, da sami iščejo svoje rešitve. Naravne oblike gibanja lahko organiziramo v zaprtih prostorih ali na prostem.

2. Upravljanje s prsti, rokami in nogami

Primeri za prvo starostno skupino

- a) *Spontano igranje z raznobarnimi žogicami, obročki, čepki in drugimi predmeti, ki omogočajo otroku gibanje s prsti in rokami:*
- predmeti različni po barvi, teži, obliki, velikosti, različnih materialov,
  - otrok pripomočke meče, lovi, odbija z rokami, dlanmi, prsti (balone in penaste žoge),
  - otipa in opiše skriti predmet,
  - prenaša in razvršča predmete.
- b) *Igra z vodo, peskom, snegom, blatom, glino, plastelinom:*
- otipa vse te različne snovi,
  - spreminja obliko (snega, gline, plastelina),
  - v/na vse te snovi damo različne pripomočke – otrok opazuje, kaj se zgodi s pripomočki.
- c) *Hoja z bosimi nogami po različnih talnih površinah (parket, blazine, vrv, plastični predmeti, trava, pesek, kamenje, blato, voda, asfalt itd.)*
- d) *Prijemanje z nožnimi prsti (paličice, rutice, papir, kamenčki, vrvi)*
- e) *Poskusi oblačenja, slačenja, obuvanja, sezuvanja*

Primeri za drugo starostno skupino

- a) *Igranje z žogami, obročki, čepki in drugimi predmeti, ki omogočajo otroku gibanje s prsti in rokami:*
- predmeti različni po barvi, teži, obliki, velikosti, različnih materialov,
  - otrok pripomočke meče, lovi, odbija z rokami, dlanmi, prsti (balone in penaste žoge),
  - otipa in opiše skriti predmet, ki ga damo npr. v vrečo (mehko – trdo, gladko – hrapavo, okroglo - oglato, veliko – malo, težko - lahko),
  - prenaša in razvršča predmete (po velikosti, materialu, barvi, obliki).
- b) *Igra z vodo, peskom, snegom, blatom, glino, plastelinom:*
- otipa vse te različne snovi,

- spreminja obliko (snega, gline, plastelina),
  - v/na vse te snovi damo različne pripomočke – otrok opazuje/ugotavlja/opisuje, kaj se zgodi s pripomočki.
- c) *Hoja z bosimi nogami po različnih talnih površinah* (parket, blazine, vrv, plastični predmeti, trava, pesek, kamenje, blato, voda, asfalt itd.)
- d) *Prijemanje in dvigovanje z nožnimi prsti* (paličice, rutice, papir, kamenčki, vrvi, manjše žoge)
- e) *Oblačenje, slačenje, obuvanje, sezuvanje:*
- navajanje otroka na pravilni vrstni red oblačenja, na zapenjanje gumbov, zadrž, zavezovanje čevljev.

3. Vzpostavljanje in ohranjanje ravnotežja v različnih položajih in med gibanjem

Primeri za prvo starostno skupino

- a) *Stoja na eni nogi:*
- z oporo z rokami ob letvenik, steno,
  - brez opore,
  - z drugo nogo zamahuje.
- b) *Hoja po črti, vrvi* (ravni, vijugasti):
- naprej, nazaj, v stran.
- c) *Hoja po nizki klopi:*
- po vseh štirih,
  - z nogami (z rokami v različnih položajih – odročanje, vzročanje),
  - s pripomočki, ki jih drži v rokah,
  - s pripomočki, postavljenimi na klopi – otrok jih prestopi,
  - klopi so različnih širin.
- d) *Hoja po robu peskovnika, deblu*
- e) *Vzpostavljanje in ohranjanje ravnotežja:*
- na deski na vzmeteh,
  - na veliki žogi,
  - na valju, pol valja,
  - na različnih zunanjih sodobnih igralih (na igralih na vzmeteh, na različnih plezalih).
- f) *Guganje, zibanje:*
- na valju: leže na trebuhu, sede, vzdolžno in prečno na valj,
  - na minigugalnici, mreži (pritrjeni na strop).

Vedno z našo pomočjo.

Primeri za drugo starostno skupino

- a) *Stoja na eni nogi* (z odprtimi, zaprtimi očmi):
  - z oporo, brez opore,
  - z drugo nogo zamahuje, kroži (v obe smeri).
- b) *Hoja po črti, vrvi* (ravni, vijugasti):
  - naprej, nazaj, v stran.
- c) *Hoja po klopi, nizki gredi na različne načine*:
  - po vseh štirih,
  - naprej, nazaj, bočno,
  - s pripomočki v rokah,
  - prestopa ovire postavljene na klop,
  - klop je višja in ožja.
- d) *Hoja po robu peskovnika, deblu*
- e) *Vzpostavlanje in ohranjanje ravnotežja*:
  - na t.i. ravnotežni deski, ravnotežnem krožniku, deski na vzmeteh,
  - ne velikih žogah,
  - na hoduljah,
  - na valju, pol valja,
  - na različnih sodobnih zunanjih igralih.
- f) *Plezanje po drevju, plezalih*
- g) *Guganje, zibanje*:
  - na valju: leže na trebuhu, sede, vzdolžno in prečno na valj,
  - na različnih gugalnicah, mrežah (pritrjenih na strop), vrveh.

4. Izvajanje različnih kompleksov gimnastičnih vaj

Primeri za drugo starostno skupino:

- a) *brez športnih pripomočkov in s pripomočki* (žoga, balon, rutica, podstavki, obroč itd.),
- b) *samostojno, v parih,*
- c) *ob glasbeni spremljavi in brez nje,*
- d) *ob štetju,*
- e) *kasneje otrok sam pokaže določene gimnastične vaje.*

5. Elementarne igre

So tiste igre, ki vključujejo naravne oblike gibanja, z možnostjo prilagajanja pravil trenutni situaciji in potrebam. Pri vadbi otrok predstavljajo najpomembnejše sredstvo za sproščen in neagresiven razvoj gibalnih sposobnosti in pridobivanje gibalnih spretnosti. So tudi pomembno sredstvo vzgoje in socializacije otrok. Po vsebini in zahtevnosti so najenostavnejše igre, ki so otrokom hitro razumljive. Pravila naj bodo preprosta, prav tako gibanja. Zelo pomembna je vloga vzgojitelja oziroma učitelja, ki vodi igro (Pišot in Jelovčan, 2006).

Primeri elementarnih iger za prvo starostno skupino:

- a) *lovljenje,*
- b) *skrivanje,*
- c) *rajanje.*

Vse s pripomočki ali brez njih. Igre z oponašanjem živali, vključevanje raznih pravljic in pravljličnih junakov. Elementarne igre lahko vključimo v vse tri dele vadbene ure – v pripravljalni, glavni in sklepni del. Igra naj bo organizirana tako, da je vključenih čim več otrok (najbolje vsi). Pri igrah prehajamo od lažjega k težjemu. Ko motiviranost za igro pade, jo čim prej zamenjamo za drugo.

Primeri elementarnih iger za drugo starostno skupino:

- a) *lovljenje,*
- b) *skupinski teki z menjavo mest,*
- c) *štafetne igre,*
- d) *igre ravnotežja, preciznosti, hitre odzivnosti itd.,*
- e) *moštvene igre z žogo.*

Vse s pripomočki ali brez njih.

6. Gimnastična abeceda

Za otroke je gimnastična abeceda pomembna, saj se s pestro uporabo gimnastičnih elementov gibalni vzorci nadgradijo v gibalne stereotipe.

Primeri za prvo starostno skupino

- a) *Zibanje na hrbtu (naprej, nazaj)*
- b) *Kotaljenje (okoli vzdolžne osi):*

- naprej, nazaj,
  - po ravnini, strmini,
  - z rokami v različnih položajih (ob telesu, stegnjeno nad glavo).
- c) *Skoki:*
- z višine,
  - na mestu,
  - na blazine,
  - s pomočjo male prožne ponjave.
- d) *Hoja:*
- po kolebnici,
  - po nizki gredi.

Primeri za drugo starostno skupino

- a) *Preval naprej, nazaj:*
- predvaja zibanje na hrbtu naprej, nazaj,
  - preval po klančini navzdol.
- b) *Stoja na rokah, lopaticah:*
- c) *Vese* (npr. na letveniku)
- d) *Kotaljenje*
- e) *Ročkanje*
- f) *Skoki iz višine* (v globino)
- g) *Skoki na mestu:*
- z obratom,
  - na eni nogi,
  - s kolebnico.
- h) *Skoki iz odrivne deske na blazino:*
- na kolena,
  - na stopala.
- i) *Skoki na mali prožni ponjavi:*
- s ponjave na ponjavo, s ponjave na blazino.
- j) *Hoja po nizki gredi* (tudi obrati na nizki gredi)
- k) *Različno preskakovanje kolebnice* (male, velike)

7. Atletska abeceda

Primeri prvo starostno skupino

- a) *Razne elementarne igre s teki, skoki, meti*
- b) *Razni meti (poigravanje) z mehкими žogicami*
- v daljino,

- v obroč, v skrinjo, v tarče.

c) *Skoki:*

- na mestu, v gibanju,
- v daljino, v višino, v globino,
- s pomočjo pripomočkov – v obroč, s črte na črto, čez palice, s pomočjo male ponjave, čez elastiko.

d) *Teki:*

- po različnih površinah – trava, parket, plastična masa,
- z različnimi pripomočki.

Primeri drugo starostno skupino

a) *Starti iz različnih položajev:*

- v stoje, leže, sede,
- visoki in nizki start.

b) *Nizki in visoki skipping:*

- v daljino,
- v obroč, v skrinjo, v tarče.

c) *Teki:*

- na mestu,
- po različnih površinah – trava, parket, plastična masa,
- v različne smeri,
- z različno hitrostjo,
- z različnimi pripomočki.

d) *Skoki čez male ovire:*

- na mestu,
- sonožno,
- enonožno,
- v teku.

e) *Skoki:*

- v daljino,
- sonožni, enonožni,
- z blazine na blazino,
- čez predmete.

f) *Meti (različnih predmetov):*

- v daljino,
- skozi obroč, v skrinjo, v tarče.

8. Plesne igre

Primeri za prvo starostno skupino

- a) Osnovne prvine gibanja na mestu (nihanja, valovanja, dvigovanja, spuščanja, padanja, kroženja z različnimi deli telesa, vrtenja, poskakovanja, različni položaji - drže telesa)
  - b) Po prostoru (hoja, tek, skoki, obrati)
  - c) Različno trajanje, različen tempo, ritem
  - d) Brez glasbene spremljave
  - e) Z najrazličnejšimi glasovnimi in glasbenimi spremljavami (različni šumi, tlesk, udarci, zvoki, pesmi, glasba)
  - f) Z rekvizitom (žoge, rutice, obroči itd.) ali brez
  - g) Sam, v paru, v skupini
  - h) Posnemanje oseb, predmetov, živali, pojmov, pravljичnih junakov
  - i) Izražanje preko glasbe, petja, igranja na instrumente, deklamacije, pripovedi, ilustracije v slikanicah
  - j) Bibarije – gibalne igre, ki izhajajo iz ljudskih otroških igrice o »bibi«:
    - izvajamo ob izštevankah,
    - ritmičnih besedilih,
    - ob pesmih z nagajivo vsebino.
- Otrok posluša glas, opazuje mimiko in gibanje odraslega ter se giblje skupaj z njim.
- k) Preproste ljudske in ustvarjalne rajalne igre (npr. Ringa, raja)

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Osnovne prvine gibanja na mestu (nihanja, valovanja, dvigovanja, spuščanja, padanja, kroženja z različnimi deli telesa, vrtenja, poskakovanja, različni položaji - drže telesa)
- b) Po prostoru (hoja, tek, skoki, obrati)
- c) Različno trajanje, različen tempo, ritem
- d) Brez glasbene spremljave
- e) Z najrazličnejšimi glasovnimi in glasbenimi spremljavami (različni šumi, tlesk, udarci, zvoki, pesmi, glasba)
- f) Z rekvizitom (žoge, rutice, obroči itd.) ali brez
- g) Sam, v paru, v skupini
- h) Posnemanje oseb, predmetov, živali, pojmov, pravljичnih junakov
- i) Izražanje preko glasbe, petja, igranja na instrumente, deklamacije, pripovedi, ilustracije v slikanicah
- j) Bibarije – gibalne igre, ki izhajajo iz ljudskih otroških igrice o »bibi«:
  - izvajamo ob izštevankah,

- ritmičnih besedilnih,
- ob pesmih z nagajivo vsebino.

Otrok posluša glas, opazuje mimiko in gibanje odraslega ter se giblje skupaj z njim.

k) Ustvarjalno gibanje – ponazarjanje občutij, fantazijskih bitij

l) Rajalne igre:

- ljudske rajalne igre – skupinske igre, pri katerih otroci pojejo ali govorijo različna besedila; izvajajo se v krogu (npr. Ringa, raja), v ravni vrsti, z vijuganjem; eden izmed otrok ima lahko posebno vlogo, ki mu določa drugačno gibanje (npr. Rdeče češnje, Bela lilija);
- ustvarjalne rajalne igre – otroci ustvarjajo gibalne motive na podlagi besedila pesmi in glasbenega motiva (v paru, krogu, koloni); tudi na podlagi različnih izštevank, ritmičnih besedil, instrumentalnih skladb; značilno je skupinsko ustvarjanje, ki ne temelji vedno na glasbeni ali ritmični spremljavi – lahko temelji le na podlagi pravil gibanja (npr. Trden most).

m) Plesna dramatizacija in uprizarjanje

n) Preprosti ljudski in družabni plesi in igre (otrok naj usvaja osnovne prvine, na njemu primeren način)

9. Dejavnosti v ritmu, ritmična gimnastika

Primeri za prvo in drugo starostno skupino

- a) Ritmične dejavnosti z rokami in nogami
- b) Ritmične dejavnosti s pripomočki:
  - palica,
  - trak,
  - ruta,
  - žoga.
- c) Identifikacija različnih delov telesa:
  - brez in z glasbeno spremljavo.

10. Osnovne dejavnosti z žogo

Primeri za prvo starostno skupino

- a) Domašljjsko igranje z žogami:
  - različne po velikosti,
  - teži,
  - materialu,

- barvi.
- b) Poigravanje z različnimi žogami
- c) Nošenje ene ali več žog:
  - v različne smeri,
  - na različne načine (med/pod ovirami),
  - različno hitro,
  - v vodi.
- d) Kotaljenje žoge:
  - z roko,
  - nogo,
  - na kup blazin,
  - s pripomočki (palico, loparjem, kijem).
- e) Metanje različnih žog v daljino, v steno, skozi obroč
- f) Zadevanje mirujočih ciljev z roko, nogo
- g) Odbijanje balona:
  - z eno roko,
  - z obema rokama,
  - z nogo,
  - s katerikoli delom telesa (z glavo, komolcem, prsmi itd.),
  - pihanje balona v zrak,
  - s pripomočki (npr. z loparjem),
  - brez pripomočkov.
- h) Podajanje in lovljenje riževe vrečke, rute, žoge
- i) Različne preproste igrice z žogo:
  - vključeni so različni načini gibanja z žogo.
- j) Igra z žogami v vodi:
  - pihanje žogic za namizni tenis.

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Domišljjsko igranje z žogami:
  - različne po velikosti,
  - teži,
  - materialu,
  - barvi.
- b) Poigravanje z različnimi žogami:
  - z različnimi deli telesa (z rokami, glavo, nogami),
  - s pripomočki (lopar, palica, kijem),
  - brez pripomočkov,
  - skozi obroč.
- c) Nošenje ene ali več žog:
  - na različne načine (brez ovir, preko ovir, med ovirami, pod ovirami),

- v različne smeri,
  - različno hitro,
  - na kotalkah, drsalkah,
  - v vodi.
- d) Kotaljenje ene ali več žog:
- z roko,
  - z nogo,
  - brez ali s pripomočki (palica, kij).
- e) Vodenje žoge z roko, nogo:
- okoli ovir,
  - v različne smeri,
  - različno hitro.
- f) Metanje različnih žog:
- v daljino,
  - v višino,
  - v steno,
  - z eno roko,
  - z obema rokama,
  - v vodi.
- g) Zadevanje različnih ciljev:
- mirujočih (koš, zaboj, obroč, tarče na steni in na tleh),
  - v gibanju (kotaleča, poskakujoča žoga, različni viseči predmeti, obroči),
  - z roko,
  - z nogo,
  - brez ali s pripomočki (palica, kij, lopar).
- h) Odbijanje balona, žoge:
- z eno roko,
  - z obema rokama,
  - z nogo,
  - s pripomočki,
  - v steno,
  - soigralcu,
  - s pripomočki.
- i) Podajanje in lovljenje:
- vrečke (riževe, fižolove),
  - rute,
  - žoge,
  - frizbija,
  - vse z eno in obema rokama, na mestu in v gibanju.
- j) Različne elementarne igre z žogo, pri katerih so vključeni različni načini gibanja z žogo

11. Osnovni elementi odbojke

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Domišljjsko igranje z žogami in baloni:
  - različne po velikosti,
  - teži,
  - materialu,
  - barvi.
- b) Odbijanje balona z rokami in nogami, pri čemer otrok poskuša, da mu balon ne pade na tla.
- c) Otrok odbija balon samo z rokami, balon mu ne sme pasti na tla:
  - z obema rokama,
  - z eno roko,
  - v steno,
  - skozi obroč, koš.
- d) Otrokom napeljemo vrv v višini 1,5 m, na vrv pa navežemo enega zraven drugega pisane trakove; otroke vzpodbujamo, da z rokami odbijajo balone čez vrv.
- e) Otroke razdelimo v skupine, vsaka skupina dobi en balon; naloga skupine je, da skrbi, da balon ne pade na tla:
  - odbijajo lahko z roko ali nogo,
  - odbijajo samo z rokami, z eno roko.
- f) Otroke razdelimo v pare, vsak par dobi en balon:
  - odbijanje balona brez vrvi,
  - preko vrvi,
  - številčno neomejeno odbijanje,
  - balon odbije enkrat, drugič ga poda soigralcu,
  - balon odbije dvakrat, tretjič ga poda soigralcu,
  - v vseh primerih balon ne sme pasti na tla.
- g) Otroke razdelimo v dve skupini, vsaka skupina se postavi na eno stran vrvi ali mreže za odbojko:
  - vsaka skupina dobi svoj balon in si ga podaja (odbija); na profesorjev znak »zamenjaj« oboje skupini čim hitreje odbijeta balon čez mrežo k nasprotniku, skupina poskuša nasprotnikov balon odbiti brez da pade na tla;
  - obe skupini dobita en sam balon; prva skupina poskuša balon čim hitreje odbiti na drugo stran, nasprotniki storijo enako, ko se balon odbije na njihovo stran mreže;
  - obe skupini dobita en sam balon; prva skupina poskuša balon odbiti čez mrežo k nasprotnikom v tolikih odbojih kolikor je otrok v skupini, druga skupina stori enako; vsak otrok poskuša odbiti enkrat;

- obe skupini dobita en sam balon; prva skupina poskuša balon odbiti dvakrat, v tretjem poskusu pa mora balon priti čez mrežo.
- h) Metanje in ujemanje mehke žoge:
  - soročni met od spodaj,
  - soročni met izza glave,
  - enoročni met od spodaj,
  - enoročni met izza glave,
  - v steno,
  - v paru,
  - v zrak (vmes zaploska, se zavrti, počepne, se dotakne tal z obema ali eno roko, nato ujame).
- i) Otroci se postavijo v krog, profesor podaja mehko (penasto) žogo, otrok jo poskuša odbiti s spodnjim odbojem nazaj.
- j) Otroke razdelimo v pare, prvi poda (vrže) mehko (penasto) žogo drugemu, ta jo poskuša odbiti s spodnjim odbojem, prvi jo nato spet ujame itd.; nato zamenjata vlogi.
- k) Otroke razdelimo v dve ekipi, vsakemu igralcu označimo igralno mesto (kje naj stoji); otroci si podajajo (ne odbijajo, ampak podajajo) žogo preko mreže po pravilu dveh podaj, tretji vrže žogo čez mrežo; pri podajah se lahko premikajo, vendar se nato čim hitreje spet postavijo nazaj na označeno mesto.

12. Osnovni elementi nogometa

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Spoznavanje in domišljijško igranje z različnimi žogami:
  - različne po velikosti,
  - teži,
  - materialu,
  - barvi.
- b) Vsak otrok dobi svojo žogo (srednje mehka, ne pena), nato jo brca najprej z desno, nato še z levo nogo po celi telovadnici.
- c) Otroke razdelimo v pare po sposobnosti, vsak par dobi eno žogo; žogo brcajo po telovadnici, oba iz para se trudita drug drugemu prevzeti žogo z nogo.
- d) Vsak otrok dobi svojo žogo in poskuša zadeti mini gol za nogomet:
  - najprej se postavi tako blizu, kot si sam želi;
  - nato mu označimo mesta različno oddaljena od gola s pisanimi markacijami, stožci, s kredo potegnemo črto v obliki polkroga okrog gola, s katerih poskuša zadeti gol;
  - vsak otrok zase poskuša ciljati na oba gola z dogovorjenih mest (sam šteje točke).

- e) Otroke razdelimo v dve skupini (ekipi) in jim razdelimo majice dveh barv (vsaka skupina obleče svojo barvo):
- postavimo dva gola, vsakega na eno stran telovadnice;
  - s kredo označimo polkrog okrog gola, s koder otroci lahko ciljajo na gol;
  - vsak otrok dobi svojo žogo;
  - otroci tekmujejo, katera ekipa večkrat zadane gol (cilja lahko samo enkrat na en gol, če ni zadel mora žogo z nogo voditi do drugega gola in tam spet poskušati zadeti); vsak šteje zase, učitelj na koncu pomaga sešteti skupaj za vsako ekipo posebej;
  - vsaki ekipi posebej določimo svoj gol in eno žogo; znotraj ekipe tekmujejo, kateri igralec največkrat zadane gol;
  - ko vsaka izmed ekip usvoji, kateri gol mora ciljati, vzamemo eno žogo, tako da imata obe ekipi samo eno žogo; vsaka ekipa si poskuša priboriti žogo in zazdeti na svoj gol (ki je v tem primeru nasprotnikov gol).

Ekipe naj ne bodo številčno prevelike. Zadnja igra naj ne traja predolgo, ker se manj sposobni otroci, ki ne pridejo tolikokrat do žoge, začno dolgočasiti. Profesor športne vzgoje naj otroke ves čas vzpodbuja in daje napotke, če so potrebni.

13. Osnovni elementi rokometu

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Spoznavanje in domišljijško igranje z različnimi žogami:
- različne po velikosti,
  - teži,
  - materialu,
  - barvi.
- b) Otroci kotali žogo po tleh:
- naprej,
  - nazaj.
- c) Otroci meče žogo v zrak:
- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - takoj jo ulovi,
  - enkrat pade na tla, nato jo ulovi.
- d) Podaja žoge v steno in ulov žoge:
- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - žoga po odboju od stene pade enkrat na tla.
- e) Podaja žoge v parih:

- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - žogo vrže na tla, da se enkrat odbije.
- f) Otrok poskuša voditi žogo:
- z obema rokama (pred sabo, roke ima čimbolj stegnjene),
  - z eno roko (z levo, desno).
- g) Otrok poskuša zadeti mini gol:
- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - pred tem in po tem čim prej preide v vodenje žoge z eno ali obema rokama.
- h) Otroci prosto po prostoru vodijo žogo z eno roko; s prosto roko poskušajo nasprotniku izbiti žogo, svojo medtem nemoteno vodijo (brez, da jim žoga uide).

14. Osnovni elementi košarke

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Spoznavanje in domišljjsko igranje z različnimi žogami:
- različne po velikosti,
  - teži,
  - materialu,
  - barvi.
- b) Kotaljenje žoge po tleh:
- naprej,
  - nazaj.
- c) Met žoge v zrak:
- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - takoj jo ulovi,
  - enkrat pade na tla, nato jo ulovi.
- d) Podaja žoge v steno in ulov žoge:
- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - žoga po odboju od stene pade enkrat na tla.
- e) Podaja žoge v parih:
- z obema rokama,
  - z eno roko,
  - žogo vrže na tla, da se enkrat odbije.
- f) Otrok poskuša voditi žogo:
- z obema rokama (pred sabo, roke ima čimbolj stegnjene),

- z eno roko (z levo, desno).
- g) Otrok poskuša zadeti mini koš:
  - z obema rokama,
  - z eno roko,
  - pred tem in po tem čim prej preide v vodenje žoge z eno ali obema rokama.
- h) Otroci prosto po prostoru vodijo žogo z eno roko; s prosto roko poskušajo nasprotniku izbiti žogo, svojo medtem nemoteno vodijo (brez, da jim žoga uide).

15. Osnovni elementi iger z loparjem

Primeri za prvo starostno skupino

- a) Seznanitev otrok s teniško žogico in mehko (penasto) teniško žogico; primerjanje s perjanico za badminton in žogico za namizni tenis:
  - kako se žogice različno odbijajo;
  - kakšne so na otip (mehke, trde);
  - ostale razlike, ki jih otroci opazijo.
- b) Seznanitev otrok z različnimi loparji (tenis, badminton, namizni tenis).
- c) Otroci kotalijo žogo z loparji (peljejo kuža na sprehod):
  - naravnost,
  - med stožci,
  - do košare.
- d) Otroci se spremenijo v natakraje; nosijo žogo na loparju.

16. Osnovni elementi tenisa

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Seznanitev otrok s teniško žogico in mehko (penasto) teniško žogico;
  - kako se žogici različno odbijata;
  - kakšni sta na otip (mehki, trdi);
  - ostale razlike, ki jih otroci opazijo.
- b) Otroku predstavimo lopar za tenis in plastični lopar za mini tenis.
- c) Otroci kotalijo žogo z loparji:
  - naravnost,
  - med stožci,
  - do košare.

- d) Otroke razdelimo v dve skupini, vsako na eno stran mreže; vsaka skupina ima dve košari in čim več žog, otroci tekmujejo, katera skupina s kotaljenjem žoge z loparjem prej napolni košari.
- e) Otroci se spremenijo v teniške natakraje:
  - z (na) loparjem prosto po prostoru nosijo žogico in pazijo, da jim ne pade na tla,
  - med stožci,
  - naprej,
  - nazaj,
  - vstran,
  - okrog svoje osi,
  - naredimo tekmo med skupinami – kdo prej znosi vse žogice iz ene košare v drugo ali štafeta,
  - z loparja na lopar (partnerju).
- f) Otroke razdelimo v skupine, vsak član skupine dobi eno številko; otroci stojijo za črto; ko učitelj pokliče eno številko, otroka iz obeh skupin s to številko čim hitreje stečeta do mreže; prvi pri mreži prinese točko svoji skupini.
- g) Otrokom pokažemo, kako se z loparjem in nogo s tal pobira žogico, nato poskusijo še sami:
  - tekmujejo, kdo jih na ta način hitreje in več pobere.
- h) Otroci poskušajo žogo odbijati z loparjem:
  - z loparja,
  - od tal do loparja naprej,
  - v zrak,
  - z eno roko,
  - z obema rokama,
  - preko vrvi, mreže.

17. Osnovni elementi badmintona

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Seznanitev otrok z loparjem in perjanico in potekom igre; primerjanje z loparjem za tenis in namizni tenis.
- b) Prenašanje perjanice z loparjem.
- c) Poskus odboja perjanice z loparjem:
  - brez mreže,
  - v paru,
  - čez mrežo (vrv),
  - večkrat zaporedoma samostojno.

18. Osnovni elementi dvoranskega hokeja

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Seznanitev otrok s palicami in žogico (ali plastično ploščico) in potekom igre.
- b) Otroci drsijo s palicami po tleh:
  - brez ovir,
  - med ovirami,
  - v hoji,
  - teku,
  - naprej, nazaj,
  - vstran.
- c) Vadijo vodenje žogice ali ploščice s palico:
  - brez ovir,
  - med ovirami,
  - v hoji,
  - teku,
  - naprej, nazaj
  - vstran.
- d) Vadijo zadevanje mini gola s palico, brez vratarja, vsak s svojo žogico, ploščico.
- e) Otroke razdelimo v dve skupini:
  - igra vsaka skupina na svoj gol, vsaka ima svojo ploščico,
  - na dva gola, z eno ploščico.

Otroke opozorimo, da mora palica ves čas drseti po tleh in da je ne smejo dvigovati.

19. Osnovni elementi kriketa

Primeri za drugo starostni skupini

Otroku postavimo stoječe ovire z vdolbino (luknjo), skozi katere morajo potem s posebno palico spraviti žogico skozi luknje. Pravila za otroke so seveda prilagojena. Na tržišču obstaja poseben set za otroke, ki ga je moč kupiti.

20. Osnovni elementi namiznega tenisa

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Seznanitev otrok z loparjem in žogico in potekom igre; primerjanje z loparjem za tenis in badminton.
- b) Seznanitev otrok z mini mizo in pravo mizo za namizni tenis.
- c) Odboj žogice na mizi:
  - na tleh,
  - na mizi,
  - z roko,
  - z loparjem,
  - brez mreže,
  - preko mreže,
  - vsak sam,
  - v parih.

21. Osnovni elementi golfa

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Seznanitev otrok s palico, žogico in potekom igre.
- b) Vadba udarca s palico:
  - brez žogice,
  - z žogico.
- c) Postavitev posebnega poligona z luknjami (posebej prilagojena prenosljiva golf steza za otroke):
  - vadba udarca s palico na luknjo.

22. Vožnja s kolesom, triciklom, skirojem

Primeri za prvo starostno skupino

- a) Vožnja z različnimi otroškimi vozili brez pedal (npr. velike lesene miške na 4 kolesih):
  - otrok se poganja tako, da se z nogami odriva od tal;
- b) s tricikli;
- c) z manjšimi dvokolesi s pomožnimi kolesi.

Z vsemi naravnost, med stožci, po majhni klančini navzgor, navzdol.

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Vožnja s triciklom;
- b) skirojem;
- c) dvokolesom (v začetku s pomožnimi kolesi, kasneje brez):
  - s pomočjo,
  - samostojno,
  - med ovirami.

Z vsemi naravnost, med stožci, po majhni klančini navzgor, navzdol.

Otroke lahko med vožnjo s kolesom navajamo na poznavanje prometnih znakov in predpisov (postavimo primeren poligon). Medpodročno lahko povežemo kolesarjenje in družbo in športno popoldne povabimo npr. policista, ki bo otrokom še slikoviteje razložil poznavanje predpisov.

Na poligon lahko postavimo različne postaje (vadbena mesta), na katerih se otrok s kolesom (ali katerikoli drugim otroškim vozilom) ustavi in rešuje določene naloge (npr. ponavlja poznavanje narave, zapoje pesmico, ponavlja angleške besede, šteje, sešteva, izvaja poskoke, počepe itd.).

Pri vseh dejavnostih predvsem pazimo na varnost otrok. Otroci naj se vozijo samo v primerno velikem in ograjenem prostoru.

23. Kotalkanje, rolanje in drsanje

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Hoja, drsenje in zaustavljanje na kotalkah, rolerjih, drsalkah:
  - ob steni,
  - samostojno,
  - med ovirami,
  - pod ovirami,
  - izvajanje različnih poligonov.
- b) Različne elementarne igre na kotalkah, rolerjih, drsalkah:
  - ob glasbeni spremljavi, ritmu,
  - z različnimi pripomočki.

24. Igra ob vodi, z vodo, v vodi, plavanje v poljubni tehniki

Primeri za prvo starostno skupino

- a) Izvajanje različnih iger ob vodi in z vodo:
  - brez pripomočkov,
  - s pripomočki: uporaba malih bazenčkov, plavajočih figuric itd.
- b) Izvajanje različnih gibov v vodi, lebdenje na vodi:
  - z rokavčki,
  - z obročem,
  - ves čas v prisotnosti odrasle osebe.

Primeri za drugo starostno skupino

- a) Igra ob vodi, ki sega otroku do prsi:
  - različne igre z vodo,
  - s pripomočki,
  - brez pripomočkov.
- b) Vaje za prilagajanje na odpor vode
- c) Vaje za potapljanje glave
- d) Vaje za gledanje pod vodo
- e) Vaje za izdihovanje v vodo
- f) Vaje za plovnost in drsenje

Vse elemente izvajamo v obliki igre.

- g) Plavanje v poljubni tehniki

Otroke seznanimo z varnim gibanjem ob/in/na vodi, s primernim obnašanjem v vodi do drugih plavalcev, pogovorimo se o razlikah med morsko in bazensko vodo in drugih razlikah, ki obstajajo med plavanjem na morju in na bazenu.

Plavanje lahko izvedemo v tečaju in/ali v vrtcu v naravi (za otroke, stare 5 in 6 let). Organizirali bi lahko tečaj, ki bi potekal skozi vse leto, enkrat tedensko za otroke prve starostne skupine in dvakrat tedensko za otroke druge starostne skupine.

25. Igre na snegu, smučanje

Primeri za prvo starostno skupino

Različne igre in gibanja na snegu in s snegom, brez in s pripomočki.

Primeri za drugo starostno skupino

a) Različne elementarne in druge igre na snegu:

- brez smuči,
- s smučmi,
- s pripomočki,
- brez pripomočkov.

b) Sankanje

c) Hoja in drsenje na smučeh

d) Dejavnosti s smučmi:

- nošenje, natikanje, snemanje smuči,
- padanje in vstajanje,
- nastavljanje robnikov,
- obračanje,
- vzpenjanje,
- smuk naravnost,
- prehajanje iz visoke v nizko prežo,
- zavijanje po blagi strmini.

Vse dejavnosti izvajamo v obliki igre.

e) Izvajanje poligonov:

- vzpenjanje,
- obračanje,
- smuk naravnost pod oviro,
- preprosti zavoji med figuricami,
- smučanje po preprostih grbinah,
- zaustavljanje itd.

f) Vožnja na improvizirani vlečnici:

- krpjica palice,
- krogec,
- sidro v okvari itd.

g) Vožnja na vlečnici s pomočjo učitelja:

- med njegovimi nogami,
- z oporo na eni nogi.

h) Samostojna vožnja na vlečnici

Otroke seznanimo s primernim obnašanjem na smučišču, na kaj morajo biti še posebej pazljivi, razložimo pravila in določene znake na smučišču.

Medpodročno povezovanje pri dejavnostih na snegu z naravo (npr. kaj se zgodi, ko se sneg stopi; zakaj pada sneg).

Smučanje lahko izvedemo v tečaju in/ali v vrtcu v naravi (za otroke, stare 5 in 6 let).

26. Hoja v naravi

Primeri za prvo starostno skupino

Izvajanje sprehodov v bližnjo okolico.

Razlaga osnovnih pravil obnašanja v prometu, opazovanje okolice in narave.

Primeri za drugo starostno skupino:

- a) izvajanje sprehodov v bližnjo in daljno okolico,
- b) orientacijski izleti,
- c) izleti (spoznavanje različnih izletniških točk ob premagovanju napora pri hoji, ki naj presega vsakodnevno obremenitev).

Razlaga (osnovnih) pravil obnašanja v prometu, opazovanje okolice in narave. Otroci lahko svoja občutja o izletu umetniško izrazijo (npr. narišejo, zaigrajo igrico).

27. Sprostitvene dejavnosti

Primeri za prvo in drugo starostno skupino:

- a) dihanje,
- b) masaža,
- c) sprostitve s telesnim stikom,
- d) spodbujanje čutil.

Vse s pripomočki (npr. »bodeče« žogice, velike napihljive žoge) ali brez njih.

Sprostitvene dejavnosti najlaže izvajamo skozi pripovedovanje zgodb, posnemanje junakov v zgodbah in drugih dejavnosti (npr. specimo pico, napišimo pismo itd.). Učitelj pripoveduje, otrok sledi in opravlja nalogo.

Pri vseh teh gibalno/športnih aktivnosti so cilji predvsem (Pišot in Jelovčan, 2006):

- doživljanje ugodja v gibanju in zavedanje lastnega telesa,
- omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti in razvijanje gibalnih sposobnosti,
- postopno spoznavanje in usvajanje osnovnih prvin različnih športnih zvrsti.

5.2 Medpodročno povezovanje ali povezovanje športne vzgoje z drugimi področji dejavnosti

Usmerjena gibalno/športna dejavnost predšolskih otrok s specifičnimi programi pomeni sredstvo pospešenega ne samo gibalnega, temveč tudi spoznavnega, čustvenega in socialnega razvoja otroka. Zaradi težnje po celostnem razvoju otroka v ospredje vedno bolj prihaja potreba po medpodročnem povezovanju pri poučevanju predšolskih otrok (Pišot in Jelovčan, 2006).

V Kurikulumu za vrtce (1999) se to področje uresničuje z načelom horizontalne povezanosti in je utemeljeno:

- Povezovanje dejavnosti različnih področij dejavnosti v vrtcu in pri tem različnih vidikov otrokovega razvoja in učenja, saj je za predšolskega otroka posebej značilno, da so soodvisni in med seboj povezani tudi vidiki njegovega razvoja.
- Izbor tistih vsebin ter metod in načinov dela s predšolskimi otroki, ki upoštevajo specifičnost predšolskega otroka in zato v največji meri omogočajo povezavo različnih področij dejavnosti v vrtcu.

Primeri medpodročnega povezovanja (povzeto po Videmšek in Pišot, 2007):

1) Primeri povezovanja gibanje – jezik

Vzgojitelj posreduje navodila v »neotroškem« jeziku.

Otrok:

- ponovi navodila za izvajanje gibalnih dejavnosti,
- poskuša izvesti sestavljena navodila (npr. »Naredi tri počepe, steci do vrat, izvedi pet skokov na eni nogi in tri na obeh, nato steci do blazine, se usedi nanjo in počakaj na navodilo«.),
- prevzame vlogo voditelja in samostojno predstavi neko dejavnost,
- poskuša sam ali v paru z držo telesa ponazoriti določene črke v abecedi,
- hodi, teče, skače po črkah, ki so narisane na tleh,
- hodi, teče, skače po namišljenih črkah,

- posnema in igra osebe, živali, predmete,
- oponaša gibanje živali, ki se začne na določeno črko,
- med gibalno dejavnostjo sodeluje v komunikaciji v paru in manjših skupinah,
- usvaja količinske izraze (npr. veliko-malo, več-manj),
- usvaja izraze za prostorska razmerja (npr. v-na-pod-zgoraj-spodaj, spredaj-zadaj, med, pred itn.),
- usvaja izraze za časovna razmerja (npr. počasi-hitro, pred-potem itn.),
- usvaja druge protipomenske izraze (npr. težko-lahko, umazan-čist, star-nov itn.),
- imenuje športna orodja in pripomočke,
- po končani dejavnosti se z učiteljem v »neotroškem« jeziku pogovarja o vadbi, pove nekaj svojih misli o določeni igri, izrazi svoje občutke itn.

2) Primeri povezovanja gibanje – tuji jezik

Za najuspešnejše aktivnosti učenja tujega jezika so se v dosedanjih raziskavah pokazale igre in akcijske pesmi ter aktivnosti s popolnim telesnim odzivom (Seliškar, 1995, v Videmšek, Drašler in Pišot, 2003).

Tuji jezik lahko učimo skozi vse športne vsebine v vrtcu: naravne oblike gibanja, pri vzpostavljanju in ohranjanju ravnotežja v različnih položajih in med gibanjem, pri gibanju z rokami, dlanmi in prsti, pri osnovnih dejavnostih z žogo, elementarnih igrah, plesnih igrah, dejavnostih v ritmu, pri vožnji s kolesom itn. Pri igrah uporabljamo preproste izraze v tujem jeziku, ki jih prej razložimo, nato pa postopoma nadgrajujemo.

3) Primeri povezovanja gibanje – matematika

Otrok:

- šteje različne pripomočke,
- šteje otroke v skupini,
- šteje korake, poskoke itd.,
- deli skupino otrok na dve ali več enako številnih skupin,
- deli športne pripomočke (npr. žoge) po načelu urejenosti eden z enim,
- razvršča športne pripomočke v vrsto,
- razvršča vrsto otrok v pare, trojice itn.,
- šteje športne pripomočke in ljudi po odvzemanju in dodajanju,
- sešteva in odšteva, ko odgovarja na vzgojiteljeva enostavna vprašanja (npr. koliko žog še manjka, da bo imel vsak svojo),

- pogovarja se z vrstnikom o tem, koliko športnih pripomočkov že ima, koliko več ali koliko manj jih ima vrstnik,
- seznanja se s preprostimi vsebinskimi kartoni, ki ponazarjajo vsebino izvajanja na posameznem vadbenem mestu,
- seznanja se z organizacijskimi kartoni,
- seznanja se z osebnimi kartoni,
- s simboli označuje, kolikokrat je zadel koš, kolikokrat je podrl kegelj itn.,
- opazuje elementarno igro in s simboli označuje opazovanje ter izdelano razpredelnico ali drugače zapisane rezultate predstavi vrstnikom in učitelju,
- pogovarja se in pojasnjuje, kaj se je zgodilo kot vzrok in kaj je nastalo kot posledica (npr. mahanje z rokami pred balonom na tleh – balon se premakne),
- spoznava, da je več možnih rešitev za isti problem (npr. način gibanja čez oviro),
- načrtuje zeleno aktivnost (premisli zaporedje dogodkov), jo izpelje in premisli, kaj vse je opravil,
- razmišlja o smiselnosti rezultatov (občutek o velikosti in enoti),
- uporablja za izraze za opis geometrijskih in fizikalnih lastnosti ter položaja (barve, oblike – npr. žoga je rdeča, okrogla; površine – npr. mehka, mokra; velikost – npr. velika, majhna),
- igra se z geometrijskimi telesi in liki (npr. blazine v obliki kocke, kvadra, valja itn.),
- uporablja izraze za geometrijske pojme, kot so nagnjeno, poševno, vogal itn.,
- uporablja pojma levo, desno,
- shranjuje športne pripomočke v zaboje, škatle itn.,
- razporeja pripomočke po barvi, materialu itn.,
- meri s priročnimi sredstvi (koraki, stopali, dlanmi itn.),
- beleži meritve z grafičnimi prikazi (npr. čez koliko talnih ploščic je skočil – rezultat nariše na plakat).

4) Primeri povezovanja gibanje – družba

Otrok:

- na sprehodih in izletih spoznava bližnjo in daljno okolico vrtca,
- na izletih se seznanja z različnimi geografskimi in kulturnimi okolji,
- spoznava skupinske igre, ki temeljijo na določenih pravilih,
- spoznava in razume pravila in socialne dogovore (npr. kdo je na vrsti pri štafetni igri, kako bo delil športni pripomoček ali igralo z drugimi itn.),
- sodeluje pri oblikovanju pravil za nove skupne gibalne igre,
- pridobiva vse bolj kompleksne socialne veščine (vzpostavlja stike z drugimi, upošteva njihove potrebe, prepričanja, znanje, razume čustva drugih itd.),
- pridobiva samospoštovanje in samozavest glede svojega telesa,

- usvaja veščine, povezane s telesno nego, varnostjo (ustrezno ukrepanje ob nevarnosti, nezgodah in nesrečah), prometno varnostjo (prečkanje ceste, upoštevanje prometnih predpisov, prepoznavanje nevarnosti v prometu) itn.

5) Primeri povezovanja gibanje – narava

Otrok:

- na sprehodu, izletu opazuje park, njivo, kmetijo itn.,
- opazuje sebe ter se primerja z vrstniki in živalmi,
- ob različnih gibalnih dejavnostih preučuje svoje telo in njegovo delovanje,
- opazuje, posnema, povzema ljudi, živali, rastline, življenjske situacije itn.,
- ugotavlja, kaj gibanje povzroči in vzdržuje (avto potrebuje gorivo, človek potrebuje hrano itn.),
- opazuje spremembe v daljšem časovnem obdobju (opazuje sebe in napredek (skok v daljino, plezanje po žrdi, zadevanje predmetov itn.),
- primerja trajanje (npr. tek na 60 m, tek na 300 m) in ugotavlja ter napoveduje zaporedje dogodkov,
- spoznava različne vrste ur (ročna, stenska, merilec srčnega utripa, štoparica itn.), meri čas posameznih dejavnosti (tek, štafetne igre itn.),
- sodeluje pri urejanju prostora (postavitve poligona, posameznih vadbenih postaj itn.),
- spoznava različne materiale in jih primerja med seboj (npr. usnjena, plastična, penasta žoga, žoga iz blaga itn.),
- igra se z različnimi športnimi pripomočki in ugotavlja lastnosti (npr. elastičnost, trdoto itn.),
- igra se z vodo v različnih pojavnih oblikah (igra v vodi, na snegu itn.),
- suši različne športne pripomočke in svoje telo na morju ter ugotavlja, kam gre voda,
- igra se z mivko in vodo,
- igra se z zrakom in športnimi pripomočki (npr. baloni različnih velikosti, ugotavlja lastnosti, ki omogočajo gibanje v zraku).

6) Primeri povezovanja gibanje – umetnost

a) Likovne in oblikovalne dejavnosti

Otrok:

- odtiskuje roke, noge, telo, športne pripomočke itn. v sneg,

- igra se, si zamišlja, oblikuje, ustvarja, se izraža s športnimi pripomočki in prostorom (športna igralnica oziroma prostor za izvajanje gibalnih dejavnosti) itn.

b) Glasbene dejavnosti

Otrok:

- ritmično izreka, poje različne ljudske in druge pesmi ter jih spremlja z gibanjem,
- posnema in upodablja različne zvoke iz narave in okolja itn.

c) Dramske dejavnosti

Otrok:

- igra se, vživlja in posnema živali, osebe, odnose med njimi z uporabo glasu, telesa, prostora,
- uporablja različne športne pripomočke, da predstavljajo druge predmete itn.

d) Medijske dejavnosti

Otrok:

- opazuje različne fotografije, slike, plakate, video projekcije, CD-ROM-e, TV-programe s športnega področja,
- fotografira s fotoaparatom, snema z videokamero sovrstnike med izvajanjem različnih športnih delavnosti,
- gleda fotografije, filme, ki jih je ustvaril sam itn.

5.3 Športni pripomočki in igrala v zasebnem športnem vrtcu

Za izvajanje športne vzgoje v zasebnem športnem vrtcu predlagamo:

- blazine: univerzalne in polivalentne (različnih barv, oblik in velikosti),
- mehki stolčki - kocke (pena),
- pena puzzle,
- polivalentna piramida s plezalno vrvjo,
- tuneli (polivalentni in iz blaga, sestavljivi),
- polivalentni zaboj z luknjami za vstavljanje različnih likov,
- A-lestve,
- letveniki (mini), deske različnih širin, lestev (kombinira se z letvenikom in A-lestvijo), drog, vrv, mreža, obroči, večnamensko plezalo (vsebuje vse naštet),
- klopce različnih višin in širin,

- nizko gred,
- veliko sestavljivo skrinjo s pokrovom,
- več manjših zabojev (manjši pokrov skrinje),
- tobogan (z varnostno ograjo),
- mini plezalna stena (z otroškimi oprimki in varnostno blazino),
- prožna ponjava (mala, velika z ustrezno zaščito in primerna teži otroka),
- mini koš (prenosni in fiksni),
- sestavljivi gol za nogomet ali hokej,
- stojala,
- obroče (manjše, srednje in velike),
- podstavke za stojala in obroče,
- žoge (različne po velikosti, teži, materialu in barvi),
- medicinke (1 - 1,5 kg),
- velike gumijaste žoge,
- gumijaste žoge različnih velikosti z »ušesi«,
- »pojoča« žoga,
- loparji za tenis (manjši, plastični, s krajšim ročajem) in mehke teniške žogice,
- teniška žogica pritrjena na elastični vrvici in na podstavku,
- loparji in žogice za badminton,
- loparji in žogice za namizni tenis,
- mini miza za namizni tenis,
- hokejske palice in žogice za mini hokej,
- palice za mini golf,
- podlaga za mini golf,
- tarča za žogice,
- frizbiji,
- baloni različnih barv in velikosti,
- kolebnice,
- vrvi (debelejše, tanjše),
- elastike,
- barvne rutice,
- kiji,
- barvne riževe vrečke,
- barvni gumijasti obročki,
- stožci,
- barvne ploščice,
- barvni čepki,
- označbe na tleh (črte, liki, čepki ...),
- liki iz mehke pene,
- ravnotežna deska,
- ravnotežni krožnik,
- deska na vzmeteh,

- hodulje,
- varnostno ogledalo,
- voziček za športne pripomočke,
- žična košara na kolesih za žoge,
- tabla,
- otroška vozila brez pedal,
- tricikli,
- skiroji,
- dvokolesa s pomožnimi kolesi,
- kotalke ali rolerji,
- sani,
- snežne lopate,
- smuči, smučarske čevlje in smučarske palice,
- drsalke,
- plavajoče in potopljive figurice,
- plavalne deske,
- mehki valji (»črvi«),
- žogice za pihanje (lahko za namizni tenis),
- male bazenčke (ki se jih napolni s plastičnimi žogicami),
- boksarska vreča in rokavice,
- manjše plastične uteži polnjene s peskom, različne po teži in velikosti,
- odskočna deska,
- manjši plastični sestavljivi »gradovi« ali stolpi s toboganom,
- večje in manjše padalo,
- mreža za mini odbojko,
- ročni nogomet,
- miza za mini namizni tenis,
- mehko konveksno ogledalo,
- baloni (različnih barv, oblik in velikosti),
- sobne gugalnice,
- viseče mreže,
- viseči most.

5.4 Opremljenost zunanjih površin

Zunanje igrišče naj bo urejeno tako, da bo v ugodnih vremenskih razmerah primerno za izvajanje različnih športnovzgojnih dejavnosti. Igralne površine naj bodo varne in za otroke vabljive, njihovo dejavnost naj spodbujajo na različne načine.

Na zunanjem travnatem igrišču naj bo manjši griček, po katerem se lahko otroci vzpenjajo in spuščajo, v zasneženi zimi pa tudi sankajo in smučajo.

Del zunanjih površin bi bil lahko tudi pokrit (z nadstreškom ali streho), tako da bi se otroci lahko v toplem vremenu, kljub dežju, igrali zunaj.

Za otroke, stare od 1 do 3 let, predlagamo:

- igralna površina (čim večja – prilagojena kapaciteti otrok, predlagamo vsaj 20 m² na otroka, s primerno podlago – asfalt, umetna masa, trava),
- peskovnik s pokrovom oziroma pokrivalom,
- mini tobogane,
- igrala na vzmeteh,
- mini gugalnice,
- igralo v obliki vlaka ali ladje,
- kombinirana igrala za razvoj ravnotežja in koordinacije gibanja.

Za otroke, stare od 3 do 6 let, predlagamo:

- igralna površina (čim večja – prilagojena kapaciteti otrok, predlagamo vsaj 20 m² na otroka, s primerno podlago – asfalt, umetna masa, trava),
- različne gugalnice,
- kombinirana igrala za razvoj ravnotežja in koordinacijo gibanja (viseče vrvi, gredi, valji, lestev, plezalna mreža, plezalne gume),
- drogovi za vese različnih višin,
- prenosljivi goli in koši,
- tobogan prilagojen terenu,
- igrala na vzmeteh (enojna, dvojna, različnih oblik in barv),
- vrtiljaki (sedeči, stoječi),
- viseči vrtiljaki (otrok se vrti v vesi),
- vrteči krožnik,
- nizki, viseči mostovi z ograjo,
- plezalna stena,
- zavita lestev (most),
- peskovnik s pokrovom,
- vlečnica (krožniček),
- gibajoči most,
- igralo v obliki vlaka ali ladje,

- različna drevesa in štori za plezanje,
- razne klopi in mizice.

5.5 Velikost in opremljenost športne igralnice

Menimo, da je obstoječi pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca zastarel in da bi bila nujna prenova le-tega. Pravilnik je namreč le osnova za izdelavo projektne dokumentacije in se ga lahko preseže. Tako bi bilo za kakovostno izvajanje športnih dejavnosti v vrtcu nujno potrebno minimalni standard, ki ga predpisuje pravilnik, glede velikosti športne igralnice, športnih pripomočkov in igral, preseči.

Osrednji prostori so večinoma prenapolnjeni z drugimi rekviziti ali predmeti. Del prostora, ki je namenjen za razgibavanje meri samo 56 m², kar je premalo za kakovostno izvajanje gibalnih dejavnosti. Predlagamo velikost športne igralnice v zasebnem vrtcu 250 m².

5.6 Oblike športnih dejavnosti v zasebnem vrtcu

Otroci se lahko športno udeležujejo v naslednjih oblikah športnih dejavnosti:

- jutranja gimnastika,
- gibalni odmor,
- vadbeno ura,
- gibalna minuta,
- sprehod,
- izlet,
- orientacijski izlet,
- orientacijski pohod (manjši lov na skriti zaklad lahko tudi na vrtčevskem igrišču),
- vadba na trim stezi,
- aktivnosti po želji otrok,
- športno dopoldne, športno popoldne,
- tečaji,
- letovanja in zimovanja,
- tabor,
- javni nastop.

Količinska odmera oblik športnih dejavnosti v zasebnem vrtcu je lahko odvisna predvsem od pogojev, ki jih ima vrtec v bližini. Najbolje lahko izkoristimo tiste oblike dejavnosti, ki so najlažje izvedljive v bližini vrtca. Npr. če ima vrtec v bližini trim stezo,

potem lahko otroke večkrat peljemo na vadbo tja. Če je vrtec postavljen v gričevnatem okolju, lahko otroci starejših skupin večkrat obišejo katero izmed priljubljenih izletniških točk (vrhov).

Količinsko odmero vsekakor prilagodimo sposobnostim, starosti in znanju otrok.

Jutranjo gimnastiko izvajamo vsak dan, čim večkrat izvajamo gibalni odmor, vsak dan izvajamo vadbeno uro, večkrat dnevno tudi gibalno minuto.

Sprehod, izlet, orientacijski izlet in pohod, vadbo na trim stezi izvajamo v lepem in toplem vremenu, čim večkrat pa tudi glede na zanimanje otrok. Če jim je neka oblika športnih dejavnosti še posebej všeč, jo lahko izvajamo pogosteje. Npr. lov na skriti zaklad lahko izvedemo kar na vrtčevskem dvorišču in to vsak teden.

Športno dopoldne in športno popoldne lahko izvajamo vsak teden oziroma po želji otrok.

Plavalni tečaj lahko poteka skozi vse leto (enkrat do dvakrat tedensko), pred poletjem lahko naredimo intenzivnejši tečaj, ki poteka več dni zaporedoma. Tečaj rolanja lahko organiziramo glede na vremenske pogoje v jesenskem in spomladanskem času, lahko vsakodnevno ali večkrat tedensko. Smučarski tečaj organiziramo tako, da poteka več dni zaporedoma. Preko zimskega obdobja lahko nato organiziramo več tečajev, še posebej če je kakšno smučišče blizu vrtca.

Letovanje in zimovanje ter tabor lahko organiziramo večkrat letno za starejše skupine. Npr. v vsakem letnem obdobju enkrat (jeseni, pozimi, spomladi, poleti).

Javni nastop izvedemo predvsem na željo otrok.

5.7 Metode dela pri predšolski športni vzgoji

Otrokom vsebino dela posredujemo na naslednje načine:

- metoda demonstracije,
- metoda razlage,
- pogovor.

5.8 Oblike dela pri predšolski športni vzgoji

Ure popestrimo z različnimi oblikami dela:

- Skupinska oblika: klasična vadba po postajah, vadba z dopolnilnimi in/ali dodatnimi nalogami, obhodna vadba, igralne skupine.
- Frontalna oblika: poligon, štafete, delo v vrsti, koloni ali polkrogu. Delo v parih, sklenjena vadba, nevezana vadba.
- Individualna oblika: z osebnimi kartoni, z merilci srčne frekvence. To obliko običajno uporabljamo znotraj skupinskega in frontalnega dela.

5.9 Popestritev športno/gibalnih dejavnosti

Ure lahko popestrimo z raznimi sodobnimi pripomočki, ki športno/gibalne dejavnosti naredijo še bolj pestre in zanimive. Pripomočke delimo na pomagala in učila. Pomagala so kreda, tabla, zapisnik, piščalka, računalnik, televizor, radio, kamera itd., učila pa računalniški programi, videokasete, zgoščenke, knjige, kartoni, plakati, skice itd. Preden začnemo z otroki spoznavati nove športne vsebine, jim lahko pokažemo primeren video, knjige, slike in jim obrazložimo osnovne značilnosti določenega športa na bolj slikovit način. Vizualno si namreč otroci hitreje zapomnijo, kot če bi uporabili samo metodo pogovora in lastne demonstracije.

Kot posebnega gosta lahko povabimo kakšnega znanega (ali tudi ne) športnika, ki bo otrokom pričaral resnično vzdušje in prikaz določenega športa.

5.10 Ustrezni kadrovski pogoji v zasebnem vrtcu

Videmšek in Pišot (2007) glede kadrovskih ustreznosti ugotavljata, da je preučevanje gibalnih/športnih dejavnosti predšolskih otrok ter materialnih in kadrovskih pogojev vrtcev v Sloveniji pokazalo, da imamo za otroke v predšolskem obdobju premalo strokovno organizirane in vodene športne vzgoje in tudi premalo ustrezno izobraženega kadra (končana Fakulteta za šport in Pedagoška fakulteta oziroma dokončan izobraževalni modul za vzgojitelje na pedagoški fakulteti). Zaradi varnosti, spoštovanja normativnih izhodišč in kakovostnega dela na področju športne vzgoje predšolskih otrok v vrtcu, se zavzemamo, da pri izvajanju le-teh sodeluje tudi športni pedagog. Vrtci, v katerem dela športni pedagog, ugotavljajo, da njegovo delo zagotavlja kakovosten pristop k vodenju športnih dejavnosti, ustrezno varnost in omogoča uresničitev zastavljenih ciljev kurikulumu za vrtce. Nedvomno bi bilo potrebno, da bi gibalne/športne dejavnosti predšolskih otrok organizirali in vodili strokovno izobraženi športni pedagogi v sodelovanju z vzgojitelji. Glede na dokazano medsebojno povezanost in soodvisnost med kognitivnim, gibalnim, čustvenim in

socialnim razvojem bi morala biti vloga športnega pedagoga odgovorna družbena funkcija.

6. Sklep

Razmere za delo in življenje otrok v vrtcih, predvsem z vidika športne vzgoje, bi bilo nujno potrebno izboljšati. Ustrezno bi bilo potrebno rešiti vsebinske, kadrovske, normativne in materialne pogoje v vrtcih, predvsem z vidika športne vzgoje. Namreč zavedati se moramo pomembnosti celostnega razvoja otroka, ki je mogoč samo s kakovostnimi in ustreznimi pogoji za delo. Ustrezna gibalna/športna dejavnost pozitivno vpliva na bio-psiho-socialni razvoj otroka. Gibanje je namreč povezano in soodvisno s spoznavnimi, čustvenimi in socialnimi sposobnostmi in lastnostmi otroka.

Otrok se med igro - gibanjem zabava, se socializira, prilagaja okolju, uči se deliti in spoštovati. Igra v rokah dobrega učitelja lahko postane odlično vzgojno sredstvo. Vendar je pomembno, da strokovnjaki, ki delajo z otrokom na področju športa, vedo, katere vsebine naj posredujejo in kako naj ravnajo z otroki. Poleg ustrezno izobraženih športnih pedagogov in športnih programov lahko k pestrejši in kakovostnejši vadbi otrok pripomoremo tudi s primernim izborom športnih pripomočkov in igral ter z ustreznimi prostori.

Šport otroka oblikuje v samozavestno, zdravo osebnost in mu nudi koristno preživljanje prostega časa, tudi ko odraste.

Nujno potrebno bi morali izboljšati razmere za delo predvsem na področju opremljenosti vrtcev s športno igralnico, z raznolikimi športnimi pripomočki in športnimi vsebinami, otrokom pa omogočiti, da z njimi dela ustrezno izobražen strokovnjak s področja športa.

Zasebni športni vrtec bi lahko, za enako ceno kot javni, ponudil bistveno boljše pogoje za otrokov celostni razvoj. Menimo namreč, da so opremljenost vrtca, prostorska ureditev, kadrovska zasedba in športne vsebine pomembni vidiki kakovostne predšolske vzgoje, kar bi bilo potrebno tudi zakonsko na novo urediti.

V diplomskem delu smo prikazali pomembnost predšolske športne vzgoje za otroke, prednosti zasebnega vrtca, zakonska določila za ustanavljanje zasebnih vrtcev, športne vsebine v zasebnem vrtcu, medpodročno povezovanje športne vzgoje z drugimi področji dejavnosti, primerno opremljenost zasebnega vrtca: zunanjih površin in športne igralnice ter ustrezne kadrovske pogoje v zasebnem vrtcu.

Potrebno bi bilo izvesti raziskavo o opremljenosti vrtcev s športno igralnico, s športnimi pripomočki in športnimi vsebinami, ki se dejansko v vrtcu uresničujejo oziroma izvajajo. Menimo, da je kurikularno področje »GIBANJE« vse prevečkrat odrinjeno na zadnje mesto, se pravi, da se ga izvaja bodisi premalo ali pa sploh ne. Vsa področja bi morala biti izvajana v enaki meri in ne po lastnih željah in interesih

vzgojiteljic. Veliko raznolikih, zanimivih in kakovostnih športnih pripomočkov ne more koristiti, če jih vzgojiteljice ne uporabljajo ali jih nimajo kje uporabljati. Izboljšati bi bilo potrebno tudi prostorsko opremljenost, predvsem povečati športne igralnice.

Prednosti zasebnega športnega vrtca so: primerno velika (večja) športna igralnica, raznoliki in zanimivi športni pripomočki in igrala, pestre in raznolike gibalne/športne vsebine, ter skupno delovanje profesorja športne vzgoje (kot učitelj športnih dejavnosti) in vzgojitelja predšolskih otrok. Samo pravilno organizirana in strokovno usmerjena športna vzgoja namreč omogoča uresničevanje ravnotežja med različnimi vidiki otrokovega telesnega in duševnega razvoja. Vse to so otrokove temeljne pravice, ki izhajajo iz njegovih potreb.

7. Literatura

Beltram, P., Bitenc, M., Kamušič, M., Kolarič, Z., Piciga, D., Rus, V. idr. (1993). Privatizacija na področju družbenih dejavnosti. Ljubljana: DZS.

Doherty, J. in Bailey, R. (2003). Supporting physical development and physical education in the early years. Great Britain: Biddles Limited, Guildford and King's Lynn.

Education international (2007). Country profiles. Pridobljeno dne 16.2.2008 iz <http://www.ei-ie.org/barometer/en/profiles.php>

Inšpektorat RS za šolstvo in šport (2009). Pridobljeno dne 19.2.2009 iz http://www.mss.gov.si/si/o_ministrstvu/organa_v_sestavi/?type=98

Izobraževanje v Sloveniji (2008). Vlada Republike Slovenije, Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno dne 26.12.2008 iz http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/izobrazevanje_v_sloveniji/

Kapetanović, Ž. (2008). Pingvin, vrtec za zgled. Pridobljeno dne 16.2.2009 iz http://www.njena.si/druzina/otroci/pingvin_vrtec_za_zgled/menu_id_81.html

Ketiš, Z. in Marjanovič – Umek, L. (1991). Predšolska vzgoja (str. 55 – 71). V: ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT (1991). Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje. Konceptcija in strategija športne vzgoje v Sloveniji. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Kovač, V. (2008). Zasebni ali javni vrtec. Pridobljeno dne 29.12.2008 iz <http://bibaleze.si/clanek/malcek/zasebni-ali-javni-vrtec.html>

Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Saksida idr. (2001). Otrok v vrtcu, Priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Založba Obzorja.

Kosec, M. in Mramor, M. (1991). Športna vzgoja za predšolske otroke. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

KURIKULUM ZA VRTCE (1999). Ljubljana: MŠŠ, Urad Republike Slovenije za šolstvo.

Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Saksida, I. idr. (2008). Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulumu. Maribor: Obzorja.

Ministrstvo za šolstvo in šport (1995). Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Ministrstvo za šolstvo in šport (2009). Pridobljeno dne 18.2.2009 iz www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/doc/Ustanovitev_za_sebnega_vrtca.doc

Pišot, R. in Jelovčan, G. (2006). Vsebine gibalne/športne vzgoje v predšolskem obdobju. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče.

Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (2005). Uradni list RS, št. 75/05.

Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca (2000). Uradni list RS, št. 73/00.

Rajtmajer, D. (1990). Metodika telesne vzgoje – Predšolska vzgoja. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Statistični urad Republike Slovenije (2008). Pridobljeno dne 16.2.2009 iz http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=1579

Šimenc, M. in Krek, J. (1996). Zasebno šolstvo. Ljubljana: MŠŠ.

Videmšek, M., Drašler, A. in Pišot, R. (2003). Gibalna igra kot sredstvo za seznanjanje s tujim jezikom v zgodnjem otroškem obdobju. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M., Berdajs, P. in Karpljuk, D. (2003). Mali športnik. Ljubljana: Fakultete za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. in Jovan, N. (2002). Čarobni svet igral in športnih pripomočkov. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. (2003). Predšolska športna vzgoja v luči novega kurikulumuma za vrtce - seminarsko gradivo. Ljubljana: Fakulteta za šport, Center za strokovno izpopolnjevanje.

Videmšek, M. in Stančević, B. (2004). Popestrimo športno vzgojo. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M., Štihec J., Karpljuk, D. in Meško, M. (2008). Analysis of different kindergarten sports programs (str. 142 – 154). V: Videmšek, M., Štihec, J., in Karpljuk, D. (2008). Analysis of preschool physical education. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Zakon o vrtcih (2005). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih. Uradni list RS, št. 72/05.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2007). Uradni list RS, št. 16/07.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2008). Uradni list RS, št. 36/08.

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT (1991). Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje. Konceptija in strategija športne vzgoje v Sloveniji. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Wetton, P. (1997). Physical education in the early years. London, New York: Routledge.